

DE DIALECTEN IN OOST-VLAANDEREN

Afbakening

De dialecten die in de provincie Oost-Vlaanderen worden gesproken, vormen geen homogeen geheel. Enkel in de westelijke 2/3 van de provincie komen verschijnselen voor die elders onbekend zijn; daar kan men dus met recht van typisch 'Oost-Vlaams' spreken. In het oosten van de provincie ligt in de buurt van de Dender een bundel klankgrenzen die het 'Vlaams' van het 'Brabants' scheidt. Ook het Waasland vormt in een aantal gevallen een overgangsgebied naar het Brabants (Antwerps).

Steden als Dendermonde, Aalst en Ninove spreken een volledig Brabants dialect, dat o.a. gekenmerkt wordt door verschijnselen als de zgn. 'scherpe' uitspraak van de *i* en de *u* als in Ndl. *dik* en *put* (in het Brabants *diek* en *puut*); zware tweeklanken in woorden als Ndl. *huus* en *wijn* (in het Brabants o.a. *ooës* en *woaën*); en overgangen als die van *oe* naar *uu* / *ie* (zgn. secundaireumlaut, al dan niet met ontronding) in woorden als Ndl. *groen*, *zoeken* (Brabants *gruun* / *grien*; *zuuke* / *zieke*). Typisch voor de Denderstreek is ook de zgn. mouillering, d.w.z. sommige medeklinkers worden met een *j*-achtige toevoeging uitgesproken, die o.a. de stadsdialecten van Aalst en Ninove zo opmerkelijk maakt, met *j*-achtige klanken als in *kiendj* (= kind), *geldj* (= geld), *moesj* (= muts), *a zietj* (= hij zit), *klusj* (= klets). In de oudere vakliteratuur werden gemouilleerde medeklinkers soms 'niesklanken' genoemd.

In het westen wordt het Oost-Vlaams van het West-Vlaams afgebakend door een brede overgangszone, die enkel in de buurt van Aalter vrij smal is. Van Ruiselede tot Avelgem in West-Vlaanderen worden overgangsdialecten gesproken; ook het Maldegems in Oost-Vlaanderen is een mengdialect. In die overgangszone lopen de westelijke

grenzen van twee soorten klankverschijnselen: (1) verschijnselen die ooit uit het Brabants zijn gekomen en het grootste deel van Oost-Vlaanderen 'veroverd' hebben, zoals de *ui* in *kuip(e)* 'kuip', en (2) verschijnselen die in Oost-Vlaanderen zelf zijn ontstaan, zoals het wegvallen van de *g* tussen klinkers als in *lèèën* 'leggen', en die tot de westelijke 2/3 van de provincie beperkt zijn gebleven.

Enkele kenmerken van de Oost-Vlaamse dialecten

(zie de kaarten op blz. 210 en 214)

Eertijds moeten de dialecten van Oost-Vlaanderen erg goed op het huidige West-Vlaams geleken hebben; vele middeleeuwse teksten leggen daarvan getuigenis af. Na de middeleeuwen zijn in Oost-Vlaanderen - in tegenstelling tot West-Vlaanderen - echter taalveranderingen tot stand gekomen, die in vier groepen verdeeld kunnen worden: (1) vernieuwingen onder Brabantse invloed met een groot geografisch bereik; (2) vernieuwingen onder Brabantse invloed met een beperkt geografisch bereik; (3) eigen vernieuwingen die vrij algemeen zijn in oostelijk Vlaanderen; (4) eigen vernieuwingen van jongere datum die tot de westelijke 2/3 van de provincie beperkt zijn (zie de volgende paragraaf).

De eerste groep vernieuwingen dateert van de 16de eeuw, toen de taal van het toonaangevende hertogdom Brabant dominant werd. Ze zijn in Brabant in de late middeleeuwen ontstaan en hebben mettertijd Oost-Vlaanderen voor het grootste gedeelte overspoeld. We hebben het dan vooral over:

(1) de oude *ie* (Wvl. *riepe* 'rijp') en *uu* (Wvl. *uus* 'huis') worden in het Ovl. *rijp* en *uis*;

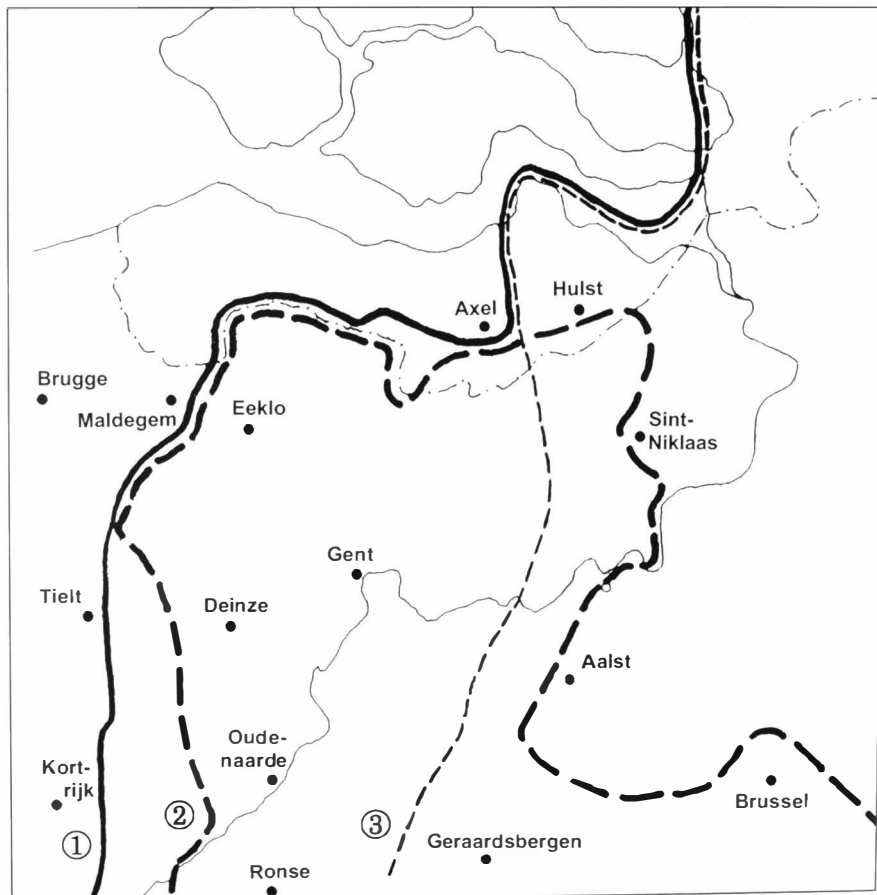
(2) de oude *ieë* (Wvl. *rieët* 'riet') en *oeë* (Wvl. *voeët* 'voet') worden in het Ovl. *riet* en *voer*;

(3) de oude *eeë* (Wvl. *steeën* 'steen') en *ooë* (Wvl. *booëne* 'boon') worden in Ovl. *stieën* en *boeën(e)* (nu meestal *buieën(e)*).

provincie: bv. het wegvallen van de oorspronkelijke eind-*e* in woorden als *kerke* en *katte* (in Brabant en oostelijk Oost-Vlaanderen *kerk* en *kat*).

De tweede groep Brabantse verschijnselen zijn beperkt tot het oostelijke derde van de

De derde groep vernieuwingen is in Oost-

- (1) westgrens van *ui* als in *kuipe*
- (2) binnen de lijn: *uuë* als in *buieën*
- (3) ten westen *vingere*, ten oosten *vinger*

De verbrabantsing van Oost-Vlaanderen

Naar: Taeldeman J., De regenboog van de Vlaamse Dialecten. In: Devos M., e.a., Het taullandschap in Vlaanderen. Wetenschappelijke nascholing 2000-2001, RUGent, blz. 13.

Vlaandereen zelf ontstaan en heeft zich in bijna heel Oost-Vlaanderen voltrokken. Voorbeelden daarvan zijn:

- (1) de verdonkering van de oude *aa* tot Ovl. *oa*, als in *oak* 'haak';
 (2) de *oeë* wordt *uëë*, als in *huuëm* 'boom'.

Naast de bovenvermelde klankverschijnselen komen in Oost-Vlaanderen ook verschijnselen voor met betrekking tot de vormleer: in Oost-Vlaanderen zegt men nagenoeg overal *ik ben*, tegenover *ek zien* 'ik zijn' of *iek zain/zen* 'ik zijn' in resp. West-Vlaanderen en Brabant/Antwerpen. Ook de verleden tijd van de werkwoorden op *-ege* als in *ik werktege* 'ik werkte' en *ik leerdege* 'ik leerde' staat in Oost-Vlaanderen nog steeds sterk (vooral bij de oudere generatie).

Het 'echte' Oost-Vlaams

(zie de kaart op blz. 214)

In de westelijke 2/3 van de provincie hebben zich naderhand (waarschijnlijk vanaf het einde van de 16de eeuw) nog andere taalveranderingen voorgedaan, die tot de provincie Oost-Vlaanderen beperkt zijn gebleven. Typisch zijn:

(1) korte en lange klinkers zijn even lang (allebei halflang);

(2) de overgang van *pltkl* naar *bl/d/G* (= Franse *g* zoals in *garçon*) tussen klinkers: *appel*, *zitten* en *bakker* worden *abele*, *zidu*, *baGGere*;

(3) de wegval van de *g* tussen twee klinkers + rekking van de voorafgaande klinker: Ndl. *leggen* en *liegen* worden *lèëën* en *liëën*;

(4) de wegval van *ng* tussen klinkers + rekking van de voorafgaande klinker: Ndl. *zingen* en *hangen* worden *zèëën* en *aaën*;

(5) de Ndl. korte *i* en *u* als in *vis* en *put* worden met een korte naslag uitgesproken;

(6) de *j*- en de *w*-klank als in *bloeien* en *bouwen* vallen weg tussen klinkers (bv. *bloëën* en *baaën*).

Gent is een taaleiland, met talrijke verschijnselen die elders in Oost-Vlaanderen niet voorkomen, soms echter wel in het verder gelegen Brabants (zie de tekst over het Gents).

Prof. dr. Johan Taeldeman
 dr. Jacques Van Keymeulen
 Vakgroep Nederlandse Taalkunde RUG

EEN EIGENZINNIG DIALECT: HET GENTS

Een taaleiland

(zie de kaart op blz. 214)

Het Stadsgents is erin geslaagd om in de eerste helft van de 20ste eeuw uit te waaiëren naar de voorsteden die al vòòr de Tweede Wereldoorlog aan de stad vastgegroeid waren: Ledeberg, St.-Amandsberg en Gentbrugge spreken vandaag de dag dus Gents. In Mariakerke en Wondelgem, die pas na de Tweede Wereldoorlog tot de agglomeratie zijn gaan behoren, is de vergentsing veel geringer: de oudere generatie spreekt nog het oude plattelandsdialect. Gemeenten als Drongen, Zwijnaarde, Oostakker, ... zijn qua taal helemaal 'boers' gebleven - zoals de Gentenaars het wel eens durven uit te drukken.

Gent is een taaleiland en dat zal wel zo blijven tot ... het Gents uitsterft, maar daar is voorlopig geen gevaar voor. Het Gents verschilt op zeer vele punten van de omliggende Oost-Vlaamse dialecten. Steden zijn dikwijls taaleilanden om twee redenen. Allereerst is een stadsbevolking vrij heterogeen en is de sociale controle gering; daardoor kunnen allerlei taalveranderingen gemakkelijker ontstaan en doorbreken dan op het platteland. Voorts zetten stad en platteland zich dikwijls tegen elkaar af en willen zich ook op het gebied van taal ten opzichte van elkaar manifesteren. Gent is speciaal omdat het eilandkarakter van het dialect (voorlopig) niet wordt aangetast. Het Stadsantwerps daarentegen raakt verspreid over de hele provincie: het dialect van Brugge verdwijnt dan weer ten gunste van een soort algemeen Noord-West-Vlaams.

Drie historische lagen

In wat volgt, vatten we de krachtlijnen samen van het artikel van prof. J. Taeldeman, *Het*

Gents. Een eiland in het Oost-Vlaamse dialectgebied (*). Er kunnen in het huidige Gents drie taallagen van verschillende ouderdom en makelij aangewezen worden: een Oudvlaamse, een (Zuid-)West-Brabantse en een autochtone Oost-Vlaamse.

Oudvlaams

Gents is duidelijk van oudsher een 'Vlaams' dialect (tegenover Brabants en Limburgs). Dat wordt bewezen door de aanwezigheid van 'Kustwestgermaanse' kenmerken als de uitspraak van *puppe* 'pop', *wulle* 'wol' of *bleuze* 'blozen' en door de afwezigheid van typisch Brabantse (umlaut)verschijnselen als in *gruum* 'groen' of *bekker* 'bakker', die we pas aantreffen in de Denderstreek. De Vlaamse basis van het Gents is zeer oud: in de Middeleeuwen moet het Gents goed op het huidige West-Vlaams geleken hebben, zoals de taal van de Gentse Keure van 1237 bewijst.

(Zuid-)West-Brabants

Oost-Vlaanderen is vanaf de 16de eeuw zwaar beïnvloed door de Brabantse dialecten, die van toen af aan toonaangevend werden (toen is bv. de Oudvlaamse *uis* als in *uis* 'huis' in Oost-Vlaanderen door een *ui* vervangen). Gent speelde daarin een voorhoederol: het eilandkarakter van het Gents is dus voor een deel te verklaren doordat het 'Brabantser' is dan het omliggende Oost-Vlaams. Enkele voorbeelden:

- (1) 'zware' (twee)klanken in bv. Gents *aas* 'ijs' en *oas* 'huis', tegenover Oost-Vlaams *ijs* en *uis*;
- (2) een lange *ie* en *uu* in bv. Gents *bried* 'breed' en *bruud* 'brood', tegenover de Oost-Vlaamse tweeklanken in *brieëd* en *bruuëd*;
- (3) tweeklanken in bv. Gents *beike* 'beek', tegenover Oost-Vlaams *beeGe*;
- (4) de eind-*n* valt weg in bv. Gents *giete*

'gieten' en *baake* 'bakken', tegenover Oost-Vlaams *giedn* en *baGng*.

De vier bovenstaande verschijnselen zijn Gents en .... Brussels!

'Echt' Oost-Vlaams

Naast de Brabantse expansie zijn er in Oost-Vlaanderen nog taalveranderingen van eigen bodem opgetreden (vermoedelijk tussen de 16de en de 18de eeuw), die tot de westelijke 2/3 van de provincie beperkt zijn gebleven. Het zijn vooral die verschijnselen die tegenwoordig door de Gentenaars als 'boers' worden beschouwd. Voor een lijstje ervan: zie de tekst over het Oost-Vlaams. We stippen maar een paar markante verschijnselen aan. Op het platteland rond Gent worden de *g*, de *ng*, de *w* en de *j* tussen klinkers weggelaten (waarvoor de voorafgaande klinker gerekt wordt) als in *lieën* 'liegen', *zèèën* 'zingen', *aaë* 'oude', *bloëën* 'bloeien'; in het Gents klinkt het echter *liege*, *zèènge* (Platgents *zèènghe*), *zèève*, *bloëje*. Gent doet ook niet mee met de overgang van *pltk* naar *bltG* tussen klinkers (de *zgn.* lenisering); de *p*, *t* en *k* blijven behouden.

Gent ontleent zijn eilandkarakter dus ook aan het feit dat de jongere Oost-Vlaamse taalvernieuwingen in het stadsdialect niet voorkomen. Het is echter zeer opmerkelijk dat het verspreidingsgebied van die innovaties samenvalt met het sociaal-economische achterland van Gent en zijn satellietsteden Eeklo, Deinze en Oudenaarde. Het is ondenkbaar dat Gent, dat midden in dat gebied ligt, niets met die 'boerse' verschijnselen te maken zou hebben gehad. Integendeel, waarschijnlijk zijn ze ooit in Gent zelf ontstaan en zijn ze vervolgens naar het platteland uitgestraald. Toen de Gentenaars echter begonnen te merken dat de plattelanders 'Gents' begonnen te praten, hebben ze die verschijnselen weer afgestoten. De Gentenaars wilden geen 'boeren' zijn. Als voorbeeld daarvan kan de Platgentse uitspraak *zèènghe* 'zingen' dienen; de oude *ng* is

niet alleen hersteld, maar wordt zeer nadrukkelijk uitgesproken door er nog een *g*-klank aan toe te voegen.

Burgergents en Platgents

Binnen het Gents zijn er ook interne verschillen: zowel geografische als sociale. Aan de Brugse Poort en de Muide praat men anders dan in Ledeberg. Er is ook een verschil tussen Burgergents (meer middenklasse dan arbeidersklasse, meer vrouwen dan mannen) en Platgents (lagere klasse, meer mannen dan vrouwen, meer ouderen dan jongeren). In het Gents zijn alle klinkers lang: Ndl. *zat* en *zot* klinken als *zaat* en *zoot*. Hoe langer de klinker echter wordt aangehouden, hoe platter men het vindt. Men beweert wel eens dat dat gerekte spreken ontstaan is in de fabrieken waar de arbeiders boven het geraas van de weefgetouwen probeerden uit te roepen, maar dat is waarschijnlijk een mythe. Ook in andere steden, zonder textiel fabrieken (bv. Brugge, Antwerpen, Aalst), komt dat gerekte spreken voor, en vindt men dat ook plat.

Enkele andere verschillen tussen Burgergents en Platgents zijn resp.: *appel* tegenover *appol*; *vèèse* 'vissen' tegenover *vèèsche*, *oend* 'hond' tegenover *oengd*, *sjchuune* 'schoon' tegenover *schuune* ...

En natuurlijk: een beetje Frans

Het Gentse stadsdialect is ook beïnvloed door het Frans. Hoe kan het ook anders in 'la ville flamande la plus française', waar op het einde van de 19de eeuw ongeveer 10% van de bevolking (een soort) Frans sprak. Die Franse invloed is vooral merkbaar in de woordenschat. Enkel in Gent wordt aan kinderen een *vivelamoer* ('oorveeg' uit fr. *vive l'amour*) of een *accent circonflexe* (dubbele oorveeg) toegediend.

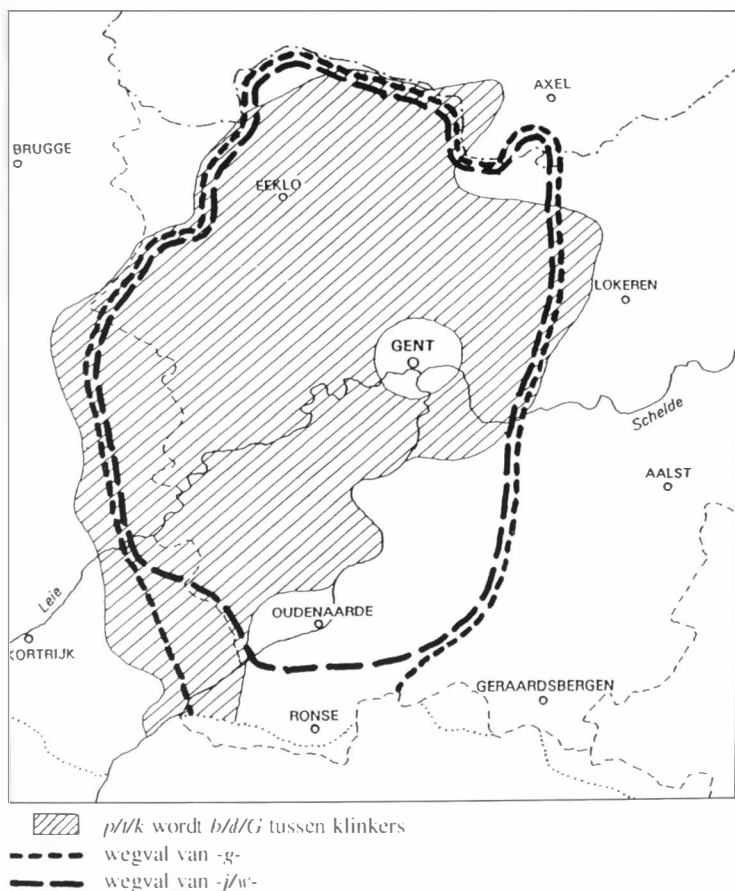
Het markantste klankverschijnsel van het Gents komt ook uit het Frans. In het jaar 1908 constateerde Oscar De Gruyter (een

taalkundige) dat de Gentse jonge vrouwen met een Franse 'r' begonnen te spreken. De Franse geschraapte *r* is uitgegroeid tot het meest verspreide Gentse kenmerk, dat blijkbaar aan een expansie begonnen is. Zelfs de Turkse Gentenaars worden naar verluidt in

Turkije als Gentenaars herkend omdat ze ook in hun Turks de Gentse *r* gebruiken.

Prof. dr. Johan Taeldeman
dr. Jacques Van Keymeulen
Vakgroep Nederlandse Taalkunde RUG

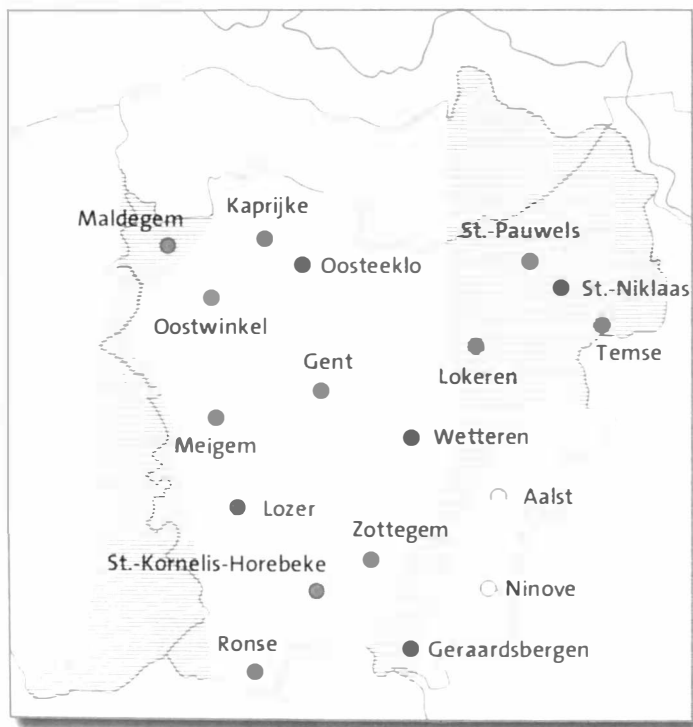
Gent, een taaleiland in Oost-Vlaanderen

Uit: Taeldeman J., *De regenboog van de Vlaamse Dialecten*. In: Devos M., e.a., *Het taallandschap in Vlaanderen. Wetenschappelijke nascholing 2000-2001*. RUGent, blz. 14.

(1) Taeldeman J., 'Het Gents. Een eiland in het Oost-Vlaamse dialectgebied' In: Kruijssen J. en^N. van der Sijs (redcs.), *Honderd jaar stadstaal*. Uitgeverij Contact, Amsterdam/Antwerpen, 1999, blz. 273-287.

OOST-VLAAMS

(16 gemeenten, 23 transcripties)

Gent 1

Tegen t' halver elven, *newaar*, al die bomen waren weg

Vertelsters: Jenny (°1912) en Georgette (°1911)

Opgenomen: 10 november 1964

En hoe is 't bij hulder (1) op de Vrijdagsmarkt?

Ho, ah ja, dat gaat hij daar ook vooruit, maar enfin, ik vinde, voor mij gaat dat daar goed vooruit op de Vrijdagsmarkt, euh, ze zijn zij daar begost (2) in het begin van oktober, newaar, en, euh, ze zijn zunder (3) met azo nen bulldozer afgekomen, niewaar, met azo een schuppe van voren, hé, en dat middenvlak van de Vrij... van de markt eigenlijk, ewaar, op twee dagen, newaar, hebben ze dat opgeschept, al die kasseien, en tons (4), rondom, dat plankier (5), dat breed plankier, ewaar, van de markt ook, newaar, hebben ze ook op twee dagen weggedaan, enne, de weke nadien, tons hebben ze zo nog voort, azo, 't een en het ander daar gedaan, newaar, en tons de weke nadien zijn ze aan de bomen begost, newaar, en 's morgens ten achten, als 'kik daar kwam, newaar, tegen t' halver elven, newaar, die was,... al die bomen waren weg. Ze hebben zij daar azo ne wrede (6) groten, newaar, met dienen bulldozer ook, ewaar, ...

Ik weet het al...

...ze stampen zij daar azo tegen met die schuppe die omhoog zit, ewaar, ze stampen zij daartegen, ewaar, en als hem dat niet en begeeft, doen zij zo wat van die, euh, van die wortels van die bomen

...los...

...kappen af, ewaar, en ze proberen nog ne keer, tons wat lager en tons nog wat lager, en azo was hij omverre, hé,

Ja, 't was Artevelde niet?

Nee, maar 't was langs de kant van de Vooruit, want ze hadden nog ne helen elektrieken draad mee, met een lampe ook, die ze mee afgetrokken hadden...

En de autobussen komen daar nu?

En ze zeggen dat de autobussen daar komen, verleden weke hebben we gehoord, meneer van den bureau die had naar de bank geweest en in de bank hebben ze gezegd, ewaar, langs de kant van Moerhout, de kleeuwinkel, ewaar, en ge hebt daar die cafés die tons azo inspringen.

Ja, ja.

...da was azo een wreed breed plankier, ewaar, awel, dat hebben ze versmald ook, ewaar, die mensen hebben maar een normaal plankier niet meer...

...plankier niet meer

...en 't schijnt dat daar die bussen gaan voor-komen, en tons op de markt, ewaar, dat d'r parkeerauto's en al gaan zijn, ewaar, voor, euh, allez, voor de mensen die tons naar 't stad komen en allemaal, waar:

Ja,

- (1) hulder = jullie
- (2) begost = begonnen
- (3) zunder, zulder = zij
- (4) tons = dan
- (5) plankier = trottoir
- (6) wreed = heel, erg

Gent 2

Voor tachtig frank, ik vind 't profijtig

Vertelsters: Jenny (°1912) en Georgette (°1911)

Opgenomen: 10 november 1964

Ze gaat zij naar de Dampoort gaan wassen, newaar...

Ja-ze, ja-ze,...

'k Heb gehoord, 't was daarmee dat ze me zei, zei ze: "'k Heb naar de wasserij geweest".

Ge hebt er die zeggen dat het niet goed is.

Ah, zij is toch content.

Awel, ge hebt er die zeggen dat ze het eerst moeten weken en dat *euh*.

Ja.

...als 't vuil is, azo, van broekskes van die kleine gasten, heel die..., van madam Vandendriessche haar dochter, zegt ook, *ewaar*, zegt ze: "'k Moe 'kik dat eerste weken" en handdoeken die nogal vuil zijn, *hé*, ze moet zij dat allemaal weken...

Ja.

...dus thuis op voorhand weken tons (!)...

...eerst weken en tons wringt ze-zij dat uit...

Ah ja.

En ze gaat tons azo mee, *ah ja*.

'k Zijn 'kik ook menen gaan, maar 'k en heb het tons niet gedaan. 'k Heb weesten kuisen (!) al, dat is goed, zè.

Ja, ja.

Ja, daar heb ik al dikwijls mee geweest.

Azo de nieuwkuis met nen helen hoop dingen.

Voor tachtig frank, ja.

Hoh, den eerste keer...

En hoeveel moogde (!) d'r insteken?

Drie kilo zeshonderd, tot vier kilo, den eerste keer had ik mijnen goeien impermeable (!), *niewaar*, mijn kapke, Henri zijn kostuum, drie pullovers van Liliane en een blouse of twee en uw plastrons (!), ge hebt veel, zè.

En diene nieuwkuis, in wat bestaat dat, hoe doede dat?

Awel, ge hebt gij dat maar in dienen ding te steken, *niewaar*?

Mee wat, mee wat wast dat, mee poeier, of?

Oh, nee, 't is droog en nat, *allez*, nafte (!) zekers, of azo iets.

Ah ja.

Detergent, *hé*.

Ah ja.

Enne, ge ziet gij dat slaan, en ge ziet dat zo vuil worden, dat, dat ding, *niewaar*.

Ja, ja.

En tons met den eerste keer ziet ge dat dat weg is, en tons ziet ge daar ne ventilateur lang draaien voor te drogen, *niewaar*.

Voor te drogen, ja.

Ge moogt toch rekenen op dertig, veertig minuten, maar 't is schoon, zè, *allez*, madam van diene controleur van mij kwam hij ook content.

Ah, dat is tons nog, *hé*. Surtout, diegene die met een huishouden is, dat is tons rap...

Hoh, ze had verleden keer, vijf kleren mee van hem, zomerkleren, *niewaar*, en tons van de kleinen kostuumkes en kleedskes. En 't was allemaal schoon, maar, azo, plekken van suiker en al, dat gaat niet af, zè.

Ja, ja, ja.

Dat moede (7) eerst, *eth*, zelve wat doen.

Is dat ton mee ne genre (8) nalte, *allez*, gij zegt nalte, *nawaar*, maar dat is een genre tetrachlorure die ze gebruiken, *waar*, lijk dat product die in de fleskes is, de Sassi, of de Trixi en allemaal.

Ja, maar dadde is onontvlambaar, *nawaar*, en dat is ... iets in die genre dat ze-zij (9) dat doen.

Ah, ja, 'k weet niet wat dat 't is, *ewaar*. Ge zie gij dat daarin komen, *ewaar*.

en dat droogt rap, zekers, *hé*.

Ah, 'k zeg het: dertig, veertig minuten voor heel den boel te wassen.

Ja, ja.

Allez, 't is niet wassen, 't is kuisen, *ewaar*:

't Moet opdrogen op die moment, *waar*.

Voor tachtig frank, ik vind 't profijtig (10).

(1) tons = dan, toen

(2) kuisen = reinigen

(3) moogde = mag je

(4) impermeable = regenjas

(5) plastrons = dassen

(6) nalte = (was)benzine, detergent

(7) moede = moet je

(8) genre = soort

(9) ze-zij = zij

(10) profijtig = goedkoop

Gent 3

Als ze-zij alle dagen ne permanent en ne mise-en-plis heeft, kan ze-zij voort

**Vertellers: Marcel (°1898) en Marie (°1898)
Opgenomen: 10 november 1964**

Zo, ik zegge tegen Georgette: "Hoort hier, ik en heb natuurlijk 't geld niet voor diene salon

over te pakken (1), doe het gij in uw huis, m'n kind", enne, die madam waardat ze bij werkte, *ewaar*, heeft hij haar salonje overgelaten aan mij, *ewaar*, en ze heeft zij dat in mijn huis beginnen doen.... maar... maar als ze dat dan enigste maanden deed, zou ze geren (2) getrouwd hebben, met Robert, *nawaar*. Ik zegge: "Kijk, kijk, m'n kind, ik en ga m'n ouders 'r niet voor wegdoen, zè, voor u in m'n huis te pakken".... Ik zegge.... en dat was toen in den tijd dat ze zo slecht aan *eh* ... woonste geraakten, *ewaar*, over (3) zeventien jaar. Zo, zijn ma, die zei: "Wel, Georgette, je moogt bij mij komen wonen", en 'k zeg ekik: "Awel, komt gij bij mij voort werken", en ze werkt zij nog bij mij, en ze komt zij alle achternoenden (4), ten tweeën... begint ze-zij, van den dijsendag (5).

Uitgenomen de maandag.

De maandag niet, *nawaar*, *ah ja*. Wie werkt er nu de maandag, van de coiffeurs?

Den dijsendag ook al niet meer.

Ja-ze, ze werkt al den dijsendag ook niet meer. Ze zal zij op den duur heel (6) thuisblijven, *waar*:

Ja, maar, 't is meest, 't is meest op ding... op afspraak ook dat ze..., zeker?

Ja-ze, 't is gemakkelijk, zè. Ze zegt: die ure moogt ge komen, en ze zetten haar (7), *ewaar*. Ja, 't en is ook zodanig groot niet, mijn voorplaatske (8) en als d'r vier mensen zitten, zitten ze al opeen. Zo, ge ziet van hier, *ewaar*, ze werkt zij op ure, en ze zijn zij daarmee t'akkoord, en alle cliënten komen hij 's achternoens, en ze vragen zij ne rendez-vous, ze telefoneren zij naar het magazijn of naar haar huis, en ze komen zij en ze zetten zij haar, *hé*, en ze zijn gediend. Kijk, ze heeft zij nu van achternoenent weesten werken omdat ze morgen niet en kunt, *nawaar*. Zo, morgen heeft ze nu were ne permanent (9), morgen achternoene, als ze-zij alle dagen ne perma-

nent en ne mise-en-plis (10) heeft, kan ze-zij voort...

- (1) voor diene salon over te pakken = om dat (kap)salon over te nemen
- (2) geren = graag
- (3) over zeventien jaar = zeventien jaar geleden
- (4) achtermoenden = namiddagen
- (5) dijsendag = dinsdag
- (6) heel = volledig
- (7) ze zetten haar = ze zetten zich = ze gaan zitten
- (8) voorplaatske = kamertje vooraan in het huis
- (9) permanent = vast aangebrachte golven in het haar
- (10) mise-en-plis = watergolf

Gent 4

Twee kilo's paling hebben we gewonnen

Vertellers: Marcel (°1898) en Marie (°1898)
Opgenomen: 10 november 1964

Weet het gij al. Miel, dat we weest kaarten hebben voor paling, zaterdag? Twee kilo's paling hebben we gewonnen...

Ah ja, awel, kijk, op den buiten gaat dat nog, newaar:

Hebt ge dat gewonnen mee kaarten of mee zeuren (1)?

Ja maar, eerlijk is eerlijk gewonnen. zè. Me hebben d'r genoeg ons devoren moeten voor doen (2). Me hebben ons vijf keren moeten laten inschrijven voor aan een serietje te geraken.

Zo, ze hebben de paling betaald, newaar:

Ah, ja maar, ja, da's niet waar, twee kilo paling...

Awel.

Zo, 't was vijf... awel, 't was vijftien frank den inleg, zo, rekent ne keer uit...

Awel, vijf keren vijftien frank, rekent dat ne keer uit...

Is vijfennegetig, is honderdvijftig frank...

Is honderdvijftig frank. Hoeveel kost ne kilo paling?

Maar, *allez*, Emile, als ze gaan gaan kaarten en ze hebben d'r niks voor.

En twee kilo paling?

Hé, als ge gaat gaan kaarten en als ge d'r niets voor en hebt, 't is ook wat.

Ah ja, ge moet het azo rekenen, *newaar*... 't Is natuurlijk vijftientig frank, maar ge hebt twee kilo paling. Zo gelijk of dat den dienen was, gelijk of dat ge zegt, tachtig frank, maar de schonen, die staat natuurlijk honderd frank, *newaar*, die staat honderd frank, de schone paling.

Maar nog moet de paling weg, en dat was azo allemaal in plasticen zakskes van ne kilo, in een frigo, zat dat, en als ge een serie gedaan had, als ge gewonnen had, kreeg ge een bonnetje, en als ge tons (3) voortgong (4), moogde ge (5) ton met dat bonnetje om uwe paling gaan.

(1) zeuren = valsspelen

(2) me hebben d'r genoeg ons devoren moeten voor doen = we hebben er ons genoeg voor mogen inspannen

(3) tons = dan

(4) voortgong = wegging

(5) moogde ge = mag je

Geraardsbergen

Is dat hier den hemel?

Verteller: Jules (°1896)
Opgenomen: 15 november 1969

Zie, over drie weken had ik gedroomd dat ik naar de hemel ging. Dat was een fijne, manneke. Ik zie mij daar nog altijd gaan in mij-

nen droom, met ne stok op mijne schouder en met mijne neusdoek (1) daarop en met nen boterham of vijf in mijne neusdoek geknoot. Ik stap het af (2), naar den hemel. Als ik azo nen dag of twee, volgens mijn gedacht, *allez*, op gang was, die kom ik daar aan een poort uit. "Ah", zeg ik, "Dat zal zeker, peins ik, toch wel den hemel zijn". Ik kloppe. D'r komt daar enen azo bij mij, zo nen viezen typ (3) en hij zegt: "Wat is het daar?", zegt hij. Ik zegge: "Pardon, meneer", zeg ik, "Ik kom ekik naar den hemel". "Maar en dat is hier gedomme den hemel niet", zegt hij, "Ge ziet dat toch zeker wel", zegt hij. "Kijkt ne keer", zegt-em (4), "Steek ne keer uwe kop binnen. Is dat hier den hemel?" Maar mens, wat dat ik daar zag, *hé*, godverdikke toch, schoon meisjes, helegans in hunder (5) ..., *allez*, zonder kleedjes aan azo, *hé*, helegans zonder kleren aan. Die liepen zunder (6) daar azo. En piano en beatles, en muziek en wijn en champagne, godomme, dat was daar schoon man, en daarbij, zegt hij: "Ge moogt gij hier niet komen", zegt-em, "Dat is hier den hemel niet, stap het af", zegt hij. Daarmee, ik druij, met mijne druijpneus, was ik weer op weg. Als ik azo nen halven dag gegaan had, *hé*, 't zweet stond op mijn, op mijn wezen (7), *eh*, kom ik daar aan een andere poort. *Ah*, ik zeg: "Dat zal hier wel den hemel zijn, zeker, azo". Ik kloptege (8). 't Komt daar enen openen. Ik zegge: "Meneer, is dat hier den hemel?". "Ah, nee, dat is hier het vagevuur", zegt-em, en ik keek azo ne keer en ik zag er enen hoek azo mannen die zaten te kaarten met een stuk of vier, aan den ander kant was er daar enen bezig op een viool, zeker, te krabben, en nog een stuk op drie die lagen te bollen (9). 'k Zeg: "Ah, jong, als 't hier den hemel niet is, waar moet ik tons gaan?" "Ah, ga rechtop (10)", zegt em, "al (11) die, al die grote, al die lange sterre", zegt hij. Daarmee, ik weer weg. Als ik azo nen tijd gegaan had, kom ik aan een poort, maar dat was een schoon poort, *zulle*, man, dat was azo helegans wijd geëncadreerd (12), met sterren, *hé*. En daar stond daarop "In den hemel", "Au ciel", "Au paradis" en in alle talen, *hé*, *Ah*,

zeg ik: "Hier ben ik". Ik daar gedomme gaan kloppen aan een poort. Als ik daar azo wat geklopt had, trekt er daar enen een vensterke open, met zijnen baard hing hij daar azo tien centimeters buiten. "Ah, godverdikke", zei-em, "Wie dat we daar hebben?" zei-t-em, dien-nen typ, "'t Is Jules Debot". En ik bekijk hem en weet ge wie dat het was? De Pier, nen ouwe kameraad van mij. *Enfin*, ik zegge: "Pier" - in mijn gebeden zei ik: "St-Pieter" - ik zei ik: "St-Pieter", maar dat was nu "Pier". "Ah", zeg ik, "Pier". "Ah, Jules, kom binnen, jong", zegt-em, "Wat kan ik voor u doen?" "Ah", ik zeg: "Ik kom ik in den hemel" - en mijn vrouw had mij ne stamp of vier of vijf gegeven omdat ik azo in mijn bedde azo lag te kreinsen (13), ge weet wel. Maar, *euh*, ik droomde "kik voort ... "Awel", zegt hij, "Heb je-gij uwe livret (14) mee?". Ik zegge: "Ja ik, ik heb hem d'r geweest vragen, aan de paster van het gasthuis (15). Ik ga 'kik daar altijd naar de mis 's zondags". "Ja maar, ja maar, dat is daarmee toch niet genoeg, met te zeggen, *zulle*, jongen: "Ik kom ekik naar den hemel". "Ik moet ik dat aan Ons Heer ne keer gaan zeggen", zegt-em, "Of dat hij u wilt ontvangen", zegt-em, "Ah", ik zeg, "*awel*, ge kunt gij dat hem ne keer vragen", "Azo", zegt-em, "'t Is maar een plaats (16) verder". Terwijl keek ik een keer ... Ik zeg: "Is dat hier den hemel?", "Bah, ja 't", zegt hij, ik zeg: "Awel, man", zeg ik, "Hier is het maar flauwkes", zeg ik, "Ik heb ik daar naar de helle geweest", zeg ik, "Maar daar was er muziek en ze danstegen en sprongen daar en d'r waren daar...". *Ha*, ik zeg: "Ze dronken wijn en champagne, van alles". "Ah, ja maar, dat geloof ik", zei-t-em, Pier, "Maar wij kunnen ons diene luxe niet permitteren, *hé*, jongen", zegt-em, "Voor enen dat er hier alle jaren naar de mis... naar den hemel komt", zegt-em tegen mij, azo, "Ah", ik zeg: "Gaat dat hier ... komen d'r hier maar...". "Ah, 't en komen d'r hier niet veel niet meer, jong", zegt hij, "Bah godomme neen 't", zegt hij, "Maar, zie", zegt-em, "Ik zal het keer gaan vragen", zegt-em, Enne, "Ik zie", zegt-em, "Ge hebt gij daar een vrouw of twee hunne

lochting weest omdoen⁽¹⁾”, zegt-em, “in de Lijskensstraat”, zegt-em, “En dat moet ook gebiecht worden, *zulle*, man”, zegt-em. Ik zeg: “Ja, steekt dat hier zo nauw?”. “Ja het, ja het”, zegt-em. “Ge komt gij hier niet binnen als ge wilt, *zulle*”, “Maar, zie”, zegt-em. “Ik zal ne keer achter ne paster gaan zoeken” zegt hem. “Ge zult gij rap enen hebben”, zegt-em. “Ge kunt gij eerst biechten als ge tons moogt blijven van Ons Heer”, zegt-em. “Zo veel te liever voor mij, ge zijt nen oude kameraad”. Daarmee, ik wachtege ik daar, ik wachtege, en een uur of twee nadien komt-em binnen. Hij zegt: “k En heb ik genen gevonden, *zeh*, jong”, zegt-em. Hij was, hij was, hij was..., hij was gaan ‘dinge’^(1a), zegt hij. *Euh*, wacht een keer, hoe heette hij daar dat hij me zei, wie dat er zijn varken dood gedaan had in den hemel... “St-Antonius heeft zijn varken doodgedaan”, zegt-em. “En d’r zijn hier maar twee, drie, vier pasters”, zegt-em, ... en die is er naartoe...^(1b) en ik werd gedomme wakker... ‘t Is juist, *zulle*!

- (1) neusdoek = halsdoek
- (2) ik stap het af = ik vertrek
- (3) ne viezen typ = een eigenaardig iemand
- (4) zegt-em = zegt hij
- (5) hunder = hun
- (6) zonder = zij
- (7) wezen = gezicht
- (8) kloptege = klopte
- (9) bollen = een bolspel (bv. krulbol) spelen
- (10) rechttop = rechtuit
- (11) al = langs, voorbij
- (12) geëncadreerd mee sterren = omgeven door, versierd met sterren
- (13) kreinsen = bewegingen maken als bij het ‘kreinsen’, d.w.z. ziften om het graan van de kreinsen (kaf) te scheiden...
- (14) livret = gedragboekje (van een werkman)
- (15) gasthuis = bejaardentehuis, ziekenhuis
- (16) plaats = kamer
- (17) een vrouw of twee hunne lochting weest omdoen = een vrouw of twee hun moestuin omgespit hebben = met een vrouw of twee (buitenechtelijke) gemeenschap gehad hebben
- (18) ‘dinge’ = gezegd als men niet op een woord kan komen
- (19) Als er een varken geslacht werd, was het gebruikelijk om een mooi stuk vlees naar de pastoor te brengen

Kaprijke

Moeder, ja, de karn is af, *zulle*

Verteller: Jules (°1899)

Opgenomen: 7 juli 1965

Vroeger waart⁽¹⁾ dat, als de melk ... dat werd in de kuip gezet tot dat zuur waart, *nawaar*, *nawaar*, zuur voor te kunnen karnen⁽²⁾. En dat werd dan in een grote lange kar..., *euh*, wijde karn gezet, *nawaar*, in een wijde karn. En *euh*, ge moest gij daar met tweeën azo altijd maar staan, *euh*, staan ... dat dat geklutst werd, *ewaar*, die oude karns, *ewaar*. Godver..., en als ‘t te karnen waart, twee keers in de week, dat waart dan... *oh*, wel, *euh*, nen emmer of, of tien zeker, melk, *hé*. Dat waart geen afgeroomde melk, *hé*, direct van de koeien en verzuren, *hé*, en als, als, *euh*, dan, ja, als dan te karnen waart, *ewaar*, ze moesten daar die twee daghuurmannen⁽³⁾, *nawaar*, *allez*, die daghuurmannen moesten daar dan van te vieren of te vijven van den nuchting⁽⁴⁾ een uur eer komen: “ ‘t Is te karnen morgennuchting, *zulle*” en ze moesten daar een uur twee staan karnen, *hé*. En ... van tijd⁽⁵⁾ ne keer blijven staan als ‘t niet te koud en waart en een beetje water op gieten, *hé*. Ja, en dan als ze, als ze gedaan hadden met karnen: ja, “Moeder, ja, de karn is af, *zulle*”. Ja, ze keek ne keer, en d’r stond daar nen boel boter op en dat waart azo een diepe kuip, *hé*, en ze moesten daar allemaal die boter daar uitpakken en daar allemaal uitleggen, *nawaar*. *Ho, ah ja*, lijk dat ze nu uit een andere karn moesten... zouden moeten pakken hebben, *hé*. Maar vroeger waart dat een hele wijde, lange karn, *hé*...

- (1) waart = was
- (2) karnen = boter maken door volle melk of room in een karnvat te schudden
- (3) daghuurman = werkman die per dag betaald werd
- (4) nuchting = ochtend, morgen
- (5) van tijd = soms

Melkkamermet karnwiel in Hijfte (± 1930)

(KBOV-Fototheek, Verzameling Trefois, Vakgroep Vergelijkende Cultuurwetenschappen RUG)

Lokeren

Ja, ik hou mij met geen simpel soldaten bezig!

Vertelster: Laura (°1898)

Opgenomen: 31 maart 1965

Zè, dan hebben we toch ook ne keer gelachen. D'r waren daar twee... azo de... de beste van, drie van Lokeren, de beste dames azo, die azo altijd tezamen azo ne keer weggingen of 't één of 't ander, en die hadden beraad geslaagd, *newaar*, en die hadden hulder (°) ne nieuwe velo (°) gekocht. Een ander keek daar na, *newaar*, maar, maar meneer Janssens die verhuurde velo's en wij dan, jonge meiskes en al dat, voor nen halve frank per uur, en daar mochten we mee gaan rijden achter de kerk. Dat waart een groot plein, *newaar*, dat waart allemaal aarde dat daar laagt, *newaar*: *Allez*, ik zei dan tegen m'n moeder, ik zeg: "Mag ik ook ne keer gaan rijden met die velo,

mogen we ook eens enen gaan huren?". "Ah, bah ja g' (°), ja", zegt ze. En dat was op een maandag - ik zal het nooit niet vergeten - dan op een zomer. Maar dan waart dan den oorlog al meer als een jaar bezig, *zulle*. Wij gaan wij gaan rijden achter de kerk, *ewaar*, maar dat is nu niets, plat op die aarde, *newaar*. *Euh*, ik peinsde in m'n eigen: "Ik kan al goed rijden!" Ik had azo ne keer of tien rondgereden, *ewaar*. Ik zeg: "Ik ga naar huis rijden." En, dat is toch maar in de Kerkstraat, *newaar*, vijftig meter. Maar wat gerade-gij (°), jong? Ik kom ekik van achter dienen hoek van de kerk, *ewaar* - echt de waarheid - en hier in de Poststraat, *ewaar*, stonden azo altijd wat mensen azo al ne keer te kijken. *Ah*, de mensen wisten azo feitelijk niet wat doen, *waar*. Nu komen de drie hoogste officieren die die hier lagen in Lokeren, *ewaar*. Ik reed *eh* daar bal (°) op met diene velo: ik in de goot. En dienen enen die had ne monocele azo in, *waar*, die versukkeldege (°) hem azo. Wat dat die daar allemaal stonden uit te slaan in het

Duits, dat wist ekik niet, *ewaar*. Beschaamd dat ik waar, *newaar*. Die gingen vaneigen voort en ik zei ekik: "Pardon, meneer", zei ekik. Ik wist niet wat dat ik moest zeggen, *ewaar*. Ze gingen voorts, en azo riepen die mensen achter mij: "Ja, ge durft gij nogal. Ge pakt gij de grootste overheden (1) eerst van al!" En azo al lachende, zei ekik, *newaar*, ik zeg: "Ja, ik hou mij met geen simpel soldaten bezig!", zei ekik. Maar ik waar weg met die velo te voet, *zulle*. En serieus de waarheid, *zenne*, mijn ouders zijn nu dood, *ewaar*, en ik weet niet of onzen Odilon dat nog zou weten, *newaar*: 's Anderendaags belden ze uit (2), *newaar*, dat er geen enen nog per velo mocht rijden. En die drie dames zaten daar met die nieuwe velo. D'r was één bij van recht over ons deur, *euh*, dan hebben wij gelachen! En wij zeiden tegen de mensen, *newaar*: "Allez, salut, *zulle*, zie ze daar, nu dat ze-zulder (3) ne keer een schoon veloken gekocht hebben, *newaar*. "Ah, wat kan dat anders?" zegt mijn pa, "Ze rijden recht op de officieren!". "Kan dat anders", zegt hij, "Dat ze niet meer mogen gaan rijden!" "Ze gaat zij wat gaan uitsteken, zeker". En azo waar dat 't één achter 't ander, *newaar*.

(1) hulder = zich

(2) velo = fiets

(3) ja'g = ja gij

(4) wat gerade-gij = wat raad je = wat denk je

(5) bal = bots, vlak, pal

(6) versakkeldege hem = struikelde

(7) overheid = officier, commandant

(8) belden ze uit = werd omgeroepen, werd afgekondigd

(9) ze-zulder = zij

Lozer

Hij had een lijntje 'n half geschreven

Verteller: Astère (°1907)

Opgenomen: 30 november 1965

Ik ga het u nu ne keer vertellen hoe dat we-wulder (1) dat hier vaardegen (2) als we moesten naar school gaan. Dat was tons (3) nog

d'oude ure. Weet je wel, in dienen tijd was, nu zijn we een uur voren, *ewar*, de oude ure en we trokken wulder die voete van hier naar, naar Lozere, *eh*, op ons kloefen (4), in de de winter, natuurlijk, azo achter de hoopkes, die ze gezet hadden voor de strate, azo, voor geen ... Ah ja, we moesten natuurlijk opletten in de, in de zomer, *allez*, in de ding, gingen we met de, met de lantaarn aan ons hand naar de mis, *waar*. De zaterdagavond werden de kloefkes geblonken met grim (5), azo, vanuit de schouw van 't ding. En, *eh*, ja, zo we trokken wulder naar schole, twee keers per dag, dat me-wulder - elektriek was er niet in de schole - dat we-wulder daar in de winter moesten naar huis komen voor dikwijls een beetje eer of dat de tijd om was van de schole, *eh*, omdat 't te donker was ... En in de zomer zaten wulder zo ordinaairlijk (6) met, *eh*, 40, 50 gasten bij, bij de meester. Maar in de winter hebben we nog geweest, dat me met 85 zaten. Tuurlijk, me (7) wisten lijk niet waar dat 't eerste en 't tweede of 't vierde of 't vijfde studiejaar was. *Eh*, naarmate dat, *allez*, 't waren, stonden, 5 roten (8) banken enne, *eh*, ja, naarmate dat me halvinge mee-kosten (9), schuifdegen me op (10), want 't heeft enen vier jaar bij mij gezeten die zijnen naam niet kunnen zetten heeft. Nee, 't moeste (11) zo groot zijn of een schuurdeure, de letters, hij wist het niet. En dat was toen de mode dat wulder schreven op, *eh*, op een lei, met, met een krijtje, *allez*, met ne griffel tenminste, *waar*, met ne griffel en hij zette hij altijd maar aan (12) en hij heettege zeker Binche en ik zettege aan en hij keek hij zo neffens mij altijd, *eh*, wat dat ik aan de gang was voor te schrijven (13), *hé*. En hij zette hij aan met, met, met, 'n lijntje 'n half. En 't was dikwijls dat de meester een keer rondkwam om te weten of dat de onze vol geschreven was. Hij toonde 't keer, "Hé, zè, zè!", zegt-ie, de meester, "Binche heeft weerom zijn devoren (14) gedaan": hij had een lijntje en half geschreven.

(1) we-wulder = wij

(2) vaardigen = ervoeren, beleefden

- (3) tons = dan , toen
 (4) kloefen = klompen
 (5) grim = roet
 (6) ordinairlijk = gewoonlijk
 (7) me = we
 (8) roten = rijden
 (9) meekosten = meekonden
 (10) schuifdegen me op = schoven we op
 (11) moeste = mocht
 (12) en hij zette hij altijd maar aan = hij herbegon altijd
 (13) Binche = Benjamin
 (14) wat dat ik aan de gang was voor te schrijven = wat ik aan het schrijven was
 (15) zijn devoren = zijn best

Maldegem 1

Als ik geboren zijn in 1899, de laatste week van de vorige eeuw

Verteller: Gabriël (°1899)

Opgenomen: 22 december 1964

Maar ik zou nu ne keer willen vertellen, als ik geboren zijn in achttienhonderd negenennegentig, de laatste week van de vorige eeuw, dat ik al (1) weten komen heb, al weten komen heb, heel de mechanieke vooruitgang van de wereld...

Ja, vertelt dat ne keer.

Dat waart hij (2) het spoor, tram en trein, en het waar het, het... ne velo (3) sedert een jaar of acht. *Ah ja*, kijk, ge ziet hier dat portret liggen hoe dat ze eruitzagen, de eerste velo's. Ge kreegt er een toeter bij en wat sleuters, *ah*, van alles, van alles, nen grote carburelight, en een zadel, groter of (4) heel de velo zelf. *Allez*, kom, ge ziet het, *hé*. 't Was al dat er waar, en wat heb ekik dan al weten komen: de auto's, de moto's, later de bromfietsen. Want dat is ook al lange, *zulle*, dat er die bromfietsen rijden, van negentienhonderdentwintig, bromfietsen hadden wij d'r al heel de wereld door. De mensen peinzen dat een bromfiets, dat dat van vandaag is, maar dat is geen waar, dat en is geen waar! *Eh*, kijk, kijk naar dat portret daar van het jaar éénentwintig, waar dat ik als

soldaat sta met nen ... met nen bromfiets. *Wulder* (5) mochten op de velopad niet rijden, *awel ja*, we mochten op de velopad niet rijden. En me reden dan op de kasseien en me kosten (6) dat niet houden van dat schokker *hé*. 't En is maar met de goeie wegen dat de bromfietsen er feitelijk door gekomen zijn. Ik heb de gas weten komen. Ik heb den elektriek weten komen. Ik heb de cinema's weten komen. Ik heb de vliegmachienen weten komen, toen de autobussen. Want Maldegem heeft den eersten autobus gehad van al... van heel het land, *gauw*, den autobus van Maldegem naar Gent. Ja, ja, d'r waar maar enen, er waar het maar één lijn, en nadien is dat overal ... *Eh* kijk, ze hebben nu den trein afgeschafte en vroeger was dat een plezier met dienen autobus voor naar Gent een keer te rijden en hij reed langs de grote baan, op schone, effene weg, en nu pakt hij al de veldwegels, voor hier en daar een boer op te pakken. Ge zijt een uur en een half onderweg eer dat je er zijt. Nu is het een marteling, en vroeger waart dat een plezier. En nu en hebben we geen trein. *Awel*, 't en is daar nu ook niets meer aan te doen. Ze moesten ze maar niet laten kapot gaan hebben, *hé*.

't Is wel waar, *hé*.

Ik heb daar al de radio weten komen en de televisie, *allez*, heel de nieuwe mechanieke wereld, lijk of dat we hem nu zien, met al zijn gemak, heb ik geweten dat dat al niet en bestond.

Ja, ja

- (1) al = alles
 (2) dat waart hij = dat was
 (3) velo = fiets
 (4) groter of = groter dan
 (5) wulder = wij
 (6) me kosten = we konden

Maldegem 2

Ze zeiden zij niet 'nen automobiel', ze zeiden 'een zelfbewegend rijtuig'

Verteller: Gabriël (°1899)

Opgenomen: 22 december 1964

Hah, de eerste auto's. Ja, ik en waar eigenlijk nog op de wereld niet, als den eersten auto hier gekomen is, want hij is hier gepasseerd den eersten september achttienhonderd drieënnegentig. Maar de mensen, ze zeiden zij niet "nen automobiel", ze zeiden "een zelfbewegend rijtuig". En een zelfbewegend rijtuig, wat dat in feite een automobiel is of een auto, 't is 'tzelfde - mobiel - bewegen, ja, en hij waart al gekomen van Gent naar Maldegem. Ze moesten naar Heist, met vijf man op hulder (¹) karre, en hier hebben ze-zij een beetje gestopt. Waarvoor gestopt? *Hah*, ja, ze hadden er twee uren op gereden, twee uren van Gent naar Maldegem, en dan als dat dertig kilometer ver is, gelijk of dat iedereen weet, *awel*, hebben ze-zulder (²) dan gereden aan vijftien kilometers in d'uur.

Ah, allicht wel, *hé*.

Ze hebben zij hier een uur blijven staan, en ze zijn zij dan weggereden, naar Heist, maar dat en heb ekik niet beleef'd. Maar als ik azo een jongtje waar van vijf, zes jaar, liepen wij hier altijd naar de hoek (³) van de Noordstraat, de grote baan Brussel-Oostende en den hoek Breskens - Maldegem, en me hoordigen wij (⁴) van ver dikwijls al die automobiels alkomen, *hé*, want ze moesten zij toeten en bellen en roepen, want er waart dan een wet gestemd op de eerste zelfbewegende rijtuigen waardat er in stond dat de voetgangers de weg moesten ruimen voor een zelfbewegend rijtuig, dat het zelfbewegend rijtuig moest de voetgangers verwittigen, hetzij bij roepen, hetzij bij bellen, hetzij bij toeten, en de gendarmes waren er natuurlijk altijd bij als er enen niet getoet en had aan den hoek, *hé*, voor ze erop te zetten (⁵), *hé*.

Ja, ja.

In het jaar vijf, zes, reed er bijna haast alle jaren ... alle dagen een auto voorbij, maar een beetje later, *awel*, ge mag zeker zijn, ze telden ze soms, dat dat al vijf, zes automobiels per dag waren, die er al passeerdegen, ja ja, ja, ja, de baan was, was courant veroveren, zè, ge mag het zeker zijn...

(1) hulder = hun

(2) ze-zulder = zij

(3) hoek = kruispunt

(4) me hoordigen wij = we hoorden

(5) voor ze erop te zetten = om ze te verbaliseren

Maldegem 3

Geen sloopke te zien, noch geen reddingsloepke, noch geen groot schip, alles was weg

Verteller: Gabriël (°1899)

Opgenomen: 22 december 1964

Kijk, de laatste cinema op de markt, *hé*, want den eerste vaste cinema en is maar gekomen in negentienhonderdenelf, zè. Dat is "Vieux Bruges" van Brugge, " 't Oud Brugge", maar ja dat is..., dat klinkt veel beter of dat ze zeggen de "Vieux Bruges", *hé*. Ge weet toch wel hoe dat dat gaat, *hé*, surtout in Brugge. Hij is nu ook, hij bestaat nu ook al niet meer, 't is nu al vergaan met die cinema's, *awel*, den dienen van het jaar veertien die 't hier op de markt geweest heeft, dat waar ne schone cinema, dat was alle luxe en ze speeldegen (¹) "Het vergaan van de Titanic". Dat was in negentienhonderd en twaalf, ik heb dat ook allemaal gehoord. *Ah*, de Titanic is vergaan, de gazetten stonden vol dat de Titanic, 't grootste schip, en dat het snelste vaart, en dat het al, en dat van dienen blauwe wimpel en wat weet ekik allemaal en *nè godver...* 't Zat, 't sop binnen, met al die mensen, en 't zaten Vlamingen ook op. Ja... ze hadden daar ne film van gemaakt, *oh*, dat was ne schone

film, *oh*, ik moet er nog aan peinzen, als dienen boot verging, wat dat dat waart, *hé*. Maar die schokken, dat ga ik nooit vergeten, *hé*. De schok in de machinekamer, *hé*: ge zaagt die stokers achteruit vliegen. De schok in het salon, waar dat ze bezig waren met kaarten en met spelen en met dansen: hup, ze zijn allemaal omverre, *hé*. En dan, ik weet het nog goed dat diene voorspreker riep, *hé*: "De muziekkapel speelt "Nader bij u, mijn God", en ge kreeg azo een rilling, *hé*. En ineens hup, 't sop in, *hé*, vereend (?), *hé* en die film eindigde met niets: hij was verdwenen, geen sloopke te zien, nog geen reddingssloepke, nog geen groot schip, alles was weg...

(1) speeldegen = speelden

(2) vereend = erg, akelig

Maldegem 4

'Ici Paris, Tour Eiffel'

Verteller: Gabriël (°1899)

Opgenomen: 22 december 1964

Awel, ik mag zeggen dat ik de eerste Maldegemmer zijn, den allereersten die de radio gehoord heb. En 't was als me (?) bij den troep (?) waren, in Vilvoorde. Ik ware bij 't bataljon van de telegrafisten. Me lagen wij eerst in Borgerhout, toen in Wijnegem en eindelijk moesten wij ne keer, gerepareerd (?) naar Vilvoorde, en me hebben er drie weken gelegen. En die soldaten, dat waart daar den T.S.F., ja, dat waart al in het Frans, *hé*.

Ah, dat geloof ik.

Heel in 't Frans, *téléphone sans fil*... ze zeiden: "Kijk, jongens, om zes uur zenden ze uit van den Eiffeltoren, en al die wilt mag gaan luisteren, in de studiezaal", want we kregen wij alle dagen theorie, over elektriek en over telefoons en over alle soorten van dingen. En we hadden wonder (?) elk een tafelke, *hé*, en ieder tafelke had nen *écouteur* (?), noemdegen (?) ze dat, *ah ja*, azo nen hoorn, *hé*, nen

écouteur... En me hoordegen wij niets... Diene sergeant was bezig aan nen apparaat (?), ja, en een gegrol en een geronk, en een getoet lijk of dat al de auto's ineens passeerdegen en dat duurdege vijf minuten tot dat we toch eindelijk hoordegen: "Ici Paris, Tour Eiffel". Ik zegge: "Ja". *Awel*, en 't waart er, ja-het, ja-het. Zo lang had hij moeten zoeken voor dat te vinden, *zè*, die sergeant. Muziek en dat was schone, *oh*, dat was schone...

Ah, dat geloof ik.

En alle avonden, zolang of dat we in Vilvoorde zaten, gingen we gaan luisteren naar die radio. Een maand nadien zwaaiidege ekik af, dat waart toen al tweeëntwintig, want ik waar ekik al op m'n drieëntwintigste jaar, eer dat ik van de troep af ware, met dat we-wij moesten binst den oorlog gediend hebben (?), *hé*. En als je geen tijd gehad had, *hé*. Dat waar, dat noemdege de klasse van negentiene. Wel, wel, wel, wat hebben ze met ons gejongleerd, zo lange nadien. *Awel*, ik zegge: "Ik moet azo ne radio hebben", en ik kochte mij nen "Ducretet" met vier koptelefoons, *oh*, *écouteurs* en met ne schone luidspreker en dat ging. Maar ja, hier... Hilversum en bestond niet en Brussel Vlaams dat bestond niet. Later is Veltem gekomen, maar veel later nog, veel later. De schoonste post (?) toen ten dienen tijde waart Daventry in Engeland, dienen gaf sterk uit (?), *ah*, veel beter of den Eiffeltoren, véél beter. En ik placeerdege ekik hier boven in de straat, door de venster, diene grote luidspreker, als het schoon were waart, en dat was altijd van te zevenen tot ten half negenen een volksconcert in Daventry, *hé*. *Awel*, ik gaan u zeggen, *hé*, heel die trottoirs van een uur voordien, zat dat al, al vol met jongens en meisjes en ook groot volk, die dat ne keer moesten horen. Versta je dat, ik had daar plezier in dat de jongens (?) ook kosten (?) deelnemen in de vreugde die ik zelf had. Maar als dat toen in de maand van juli waart, in juli met die Ronde van Frankrijk, waart dat hier een

geloop en 't waar met den Eiffeltoren, *hé*, voor telkens iedere rit te weten wie dat er gewonnen had, *ah ja* anders en wisten me het maar den dag nadien in de "Sportwereld", *hé*.

Ja, 't is juist.

- (1) me = we
- (2) den troep = het leger
- (3) gerepareerd = geprepareerd, d.w.z. opgeleid
- (4) we hadden wonder = we hadden
- (5) *écouteur* = hoofdtelefoon
- (6) noemden = noemden
- (7) appareil = apparaat
- (8) met dat we-wij moesten binst den oorlog gediend hebben = aangezien we tijdens de oorlog onder de wapens geroepen hadden moeten zijn
- (9) post = zender
- (10) gaf sterk uit = zond sterk uit, gaf een goede ontvangst
- (11) jongens = kinderen
- (12) kosten = konden

Meigem

En ge moogt informeren, uren en parochies verre

Verteller: André (°1909)

Opgenomen: 1 augustus 1967

Ja jong, dat toneel dat is beginnen als ik thuis bleve van de schole. Dat was, in d'n tijd (1) en waren d'r nog niet te veel mensen die dat kosten (2) van buiten gemakkelijk leren... *waar*, die dus, *eah*, wat studies gedaan hadden en die min of meer ... [In] dienen tijd waren er zoveel geleerde mensen niet lijk nu, op ver na niet. En ge werd azo gelijk uitgepikt, automatisch geraakt ge daar lijk in, met een klein rolleke beginnen en op den eind heb ik dat redelijk goed gedaan, dat 'kik, *allez*, nog ree... een serieuze rolle kon spelen. En me (3) hadden hier ne vriend van ons, nen zekeren Octaaf Van Ael en dat was ne specialist voor toneel. Ne mens die geen geleerdheid en niet ontwikkeld was en die nen echte kunstenaar in zijn vak, nen echte kunstenaar was. En ge moogt informeren, uren en

parochies verre, ge gaat hunder allemaal moeten bekennen (4): Octaaf van Ael was in de grond nen echten toneelspelere. Maar zat die, werd dien mens opgeleid van, dus van mensen dien, die, die in het vak meester, *ewaar* ... *Awel*, dat was ne specialist. En tot op zijn leeftijd van zeventig jaar heeft hij nog altijd den besten toneelspeler geweest. Zijn uitsprake liet een beetje te wensen omdat hij niet geleerd was, *hé*. En dat is dan, dat modern toneel is dan meer naar, naar... naar... naar spelling en al gegaan, naar alles gegaan, naar be... naar beter uitspraak, *ewaar*, en daar verloor hij, maar anders was 't ne specialist. En me hebben dus altijd met ne groep 't hoop (5) azo, de koster van Meigem, nen zekere Camiel Van Brackel... die, die nu secretaris is in Sint-Laureins, dat was onze specialist voor de komiek, die schuwten (6) van heel de wereld. Als die, die vent kost van zijn leven geen (7) woord van zijn rol en als gij daar moest mee spelen, *eh*, moest gij ook uwe plan trekken. En wist gij, als gij... als gij mee uwe mond openstond dat je niet meer wist wat gezeld omdat hij zijn woorden, zijn laatste woorden dus niet en had, *hé*, *waar*, moeste gij... Hij bracht hij u zelf aan de gang, *waar*... "Maar jongetje, moete-gij dit of moete-gij dat niet?" Zie je 't, azo, mee onnozelheden, maar, *eh*, in 't komiek was het eigenlijk nen besten en in drama had hij een foutje dat, dat hij hem niet kost inhouden (8), omdat een drama, en vraag geen gemaakte woorden...

Ja, ja, 't is juist.

En aan een drama moogt ge geen woorden maken dus, *hé*. Ge moet uw woorden waar dat... dat ... dat... vervalst hij uw, uw stuk heleganst, *hé*... En dat was een klein, een klein, een kleine foute die hij had, dat hij in drama dus ook te los, ... te loslippig was, *hé*... En... en... dat mag niet, want ik heb, 'k heb daar nog verschillende toeren (9) mee beleefd. 'k Heb daar vele mee gespeeld met die mens dat hij ... dat hij u uit uw rolle

brengt, zie je. Ge kunt, kunt *eh...*, hij zou je dikwijls zo ne...ne...ne.. een rote uitgeslagen hebben ⁽¹⁾, en die d'r niet op trok ⁽²⁾, die d'r niet bij te passe kwam bij 't drama, om zijn plan te trekken ⁽³⁾, versta je 't? Omdat hij niet wist wat gezeid, en dan moesten de opstekers ⁽⁴⁾ hem weerom aan de gang brengen in zijn rol. Zo ge zit gij erbij, je had uw spel, *hé*. Maar me hadden hier een goed ploegske, me hebben hier altijd ... Meigem was gekend voor, Meigem was gekend voor hulder ⁽⁵⁾ toneel. En me hebben het zover gebracht, met dat toneel dat we dus, *eh...* floereerden en met den oorlog, *hé*, een stuk gespeeld hebben van de bevrijdinge waar dat we succes aan gehad hebben vier zondagen aan een stuk ...

- (1) in d'n tijd = vroeger
- (2) kosten = konden
- (3) me = we
- (4) ge gaat hunder allemaal moeten bekennen = jullie zullen het allemaal moeten toegeven
- (5) t' hoop = tezamen
- (6) schuwsten = raarste, eigenaardigste
- (7) van zijn leven geen = nooit
- (8) dat hij hem niet kost inhouden = dat hij zich niet kon inhouden
- (9) toeren = rare zaken
- (10) een rote uitgeslagen hebben = een reeks woorden uitgesproken hebben
- (11) en die d'r niet op trok = die nergens op leek
- (12) om zijn plan te trekken = om zich uit de slag te trekken
- (13) opstekers = souffleurs
- (14) hulder = hun

Oosteeklo

Ik heb altijd horen zeggen dat het er wel meer dan 1000 waren

*Verteller: August (°1913)
Opgenomen: 2 maart 1965*

Er zijn niet veel gemeenten waar dat 't carnaval is, en in Oosteeklo heeft dat gelijk altijd gegaan, maar d'r hebben daar ook spurtelingen ⁽¹⁾ in geweest, *zulle*, grote, zelfs, want, ja,

ja 't. Maar dat is toch een beetje van voor mijnen tijd ... wel van voor mijnen tijd niet, ik was wel al geboren, maar ik ware toch nog zelve niet aan het verkleeden. 'k Heb mijn vader dat altijd horen vertellen. D'r waar ⁽²⁾ hier nen zekeren burgemeester en ne zekeren schepenen ⁽³⁾. Enne, ze zeiden dat dat niet meer kon zijn. Dat dat op veel te veel, dat d'r waar veel te veel boel ⁽⁴⁾, en d'r waar ruzie en dat waar mekaar verwijten en al, en dat waar vechten en dat carnaval en ze gingen die carnaval verbieden. *Awel*, en ze hebben hem ne keer verboden en 't en is nog ooit van zijn leven geen carnaval geweest - ik heb mijn vader altijd horen zeggen - gelijk diene verbodenen. Want anders, zag je nog mensen die niet verkleed waren, maar als die carnaval verboden was, alleman was verkleed. Ik heb altijd horen zeggen, en dat schijnt wel waar geweest te hebben ook, want de oude mensen van Oosteeklo weten dat nog. De burgemeester woonde ginder natuurlijk in 't klooster en de schepenen woondege ⁽⁵⁾ waar dat nu den afgebrokene molen is van *eult*, Marcel Huyghes (?), en ze gingen in optocht van den Hane daar, van 't dorp kwamen ze allemaal t' hope, ginder aan den burgemeesters. En van aan den burgemeesters gingen ze tons ⁽⁶⁾ natuurlijk wel mee, ik heb altijd horen zeggen, den enen zegt: Het waren er wel 500, 't waren er wel 700", maar ik heb ik altijd horen zeggen dat het er wel meer of 1000 waren, enne dat heel de gemeente te been waar, en dat ze de schepenen gingen gaan halen. Maar ja, ze hebben hem misschien uit zijn huis niet gehaald, de toelating is er gebleven. Ze hebben mogen lopen, en ze hebben al ze leven ⁽⁷⁾ mogen lopen, en ze hebben dat hier altijd gedaan ook, ...

En ze lopen nog...

... en ze lopen nog. Ja, ja z'. Ik heb d'r ook altijd geren ⁽⁸⁾ bij geweest, *zulle!*

- (1) spurtelingen = sputteringen
- (2) waar = was
- (3) schepenen = wethouder

- (4) boel = onrust
 (5) woondege = woonde
 (6) tons = dan
 (7) al ze leven = altijd
 (8) geren = graag

Oostwinkel

't Bericht kwam dat 't oorlog was

Verteller: André (°1913)

Opgenomen: 20 februari 1965

Ik was juist in landbouwerflop als den oorlog uitgebroken is, zodus. Enne, 't einde van 't verlof die was juist den tiende mei, als den oorlog uitgebroken is. 's Morgens als 'k opstond, *eah*, ja, de bedoelinge was van dien dag binnen te gaan en ik lag in Geetbets bij Hasselt, juist op de plaats waar dat daar ne keer een dijkdoorbrake geweest is. Den juisten datum van dat weet ik nu niet, maar in alle geval, daar stond praktisch geen water in 't Albertkanaal. *Euh*, ja, natuurlijk, 's morgens 't eerste dat ik hoordege (1) was vliegers (2) dien overgingen, *hé*. Enne, ja, ik zegge: "Wat is dat nu?" De radio opengezet, ja, *eah*, 't bericht kwam dat 't oorlog was, dat de Duitsers België binnengevallen waren en dat alle militairen *eah*, verzocht werden van hulder eenheid te vervoegen (3), *hé*. Ja, daar een beetje over gesproken thuis dan, m'n broer was binnen (4), *eah*, met mijn ouders daarover gesproken dan, enne, ja, op den duur toch maar, *eah*, de pakken t' hopegepakt enne opgetrokken, *eah*, maar voor.... Eer dat ik ginder kwam, dat was een heel probleem, *eah*, die treins, dat liep maar af en toe ne keer, *hé*, dat waart allemaal overbevolkt, *eh*. Den ene keer konden we er niet op, den andere keer, *eah*, ja, op den duur waren we toch weg. Langs waar dat we overal gereden zijn, weet ik niet meer, dat kan ik nu niet zeggen, *eah*, me zijn dan 's avonds in ding,... in Hasselt toch, *eah*, voleind. Onderweg, van op de trein zagen we hele kolommen mensen die vluchtigen, met kleine karrekkes, met hondekarre-

kes, met koeien, met paarden en wat weet ik nog allemaal, enne, dat was, *allez*, triestig om aanzien, *waar*...

- (1) hoordege = hoorde
 (2) vliegers = vliegtuigen
 (3) van hulder eenheid te vervoegen = zich bij hun eenheid te voegen
 (4) was binnen = was bij het leger

Ronse

De Fiertel meedoen

Verteller: Alfred (°1911)

Opgenomen: 22 april 1963

Hoe dikwijls hebt gij de Fiertel (1) al meegedaan?

Awel, luistert. Ik heb twee keren meegedaan met, *eh*, met nen auto, die volledig de ronde heeft volgedaan en tons heb ik hem drie keer volledig te voete meegedaan. En de eerste keer in 't jaar ... tweeëndertig.

Als 't azo is, zijn-me (2) geklopt (?) ... Ik heb wel acht keers meegedaan.

Ja, 'k weet dat ge al meer meegedaan hebt. Maar, 'k weet niet, 't was ook in dienen tijd dat we ons moesten laten inschrijven op 't stadhuis, *hein*?

Ja 't was in dienen tijd, ja.

Zo, ik laat me inschrijven, en vandaar, *eah*, we gingen naar de mis van te vijven 's nuchtings. 'k Weet niet of ge dat ook deed?

Ja, ja.

en ten achten stonden we al aan de kerk, voor tons (3) te vertrekken. Die ceremonie aan de kerke, dat ... wierd niet gedaan ... in mijn tijd toch niet. Dat ... en heel zekers bij u ook niet. Bij mij ook niet, maar de laatste keren wel;

De Fiertel in Ronse (1931)

(KBOV-Fototheek; Verzameling Trefois, Vakgroep Vergelijkende Cultuurwetenschappen RUG)

aangezien ik nog een beetje jonger ben als ge-
gij, *hé*.

Ja, maar van mij was 't, voor den oorlog. Ja,
ik heb meegedaan ... niet meer meegedaan
achter den oorlog... Voor den oorlog!

Voor den oorlog, goed.

Ik heb 't meegedaan als bedevaarder en ik
heb ook ... Ik heb me daar feitelijk in ... goed
geamuseerd. Maar de eerste drie jaren dat ik
meegedaan heb te voet was 't feitelijk als
bedevaart. En dat was met verschillende broe-
ders, *hé*, van 't klooster, *hé*, die 'kik nog wel
gekend heb, *hé*, ik ken Omer, onder andere

broeder Dagobert, broeder Mariaan, broeder
Hippoliet en wat weet ik allemaal, dien alle-
maal meegeweest hebben met mij. Dat was
tons altijd rond de relikwie, nevens de relik-
wie, bij de beelden, *eh*, nooit voor of achter,
altijd bij de relikwie.

Maar, 'k mispak me, 'k weet niet goed... hoe
zij ge ....

Fredje, volgens mij, *eh*, als ge zo de Kruisens
nerekomt...

Ah, ja maar, ja, 't is maar dat we, ...

En zijn we dicht bij de berg, krijg je zo de
indruk, kijk ...

We zijn de man!

We hebben iets veroverd!

Ja, me zijn de man! Ja, me komen naar huis, me komen naar huis, dat is zeker, me komen aan Kruisens nere met een hart lijk een brood. Me zijn hovaardig. Surtout in die jaren. 'k was tons nog jong, natuurlijk ... nu zijn 't mis-schien ... maar tons met een hart lijk een brood die Kruisens nere... wulder hebben die dertig of tweeëndertig kilometer te voet doen en 'k moest ze werkelijk te voet doen. Want ik had vele horen klappen van de Fiertel, en 'k had ondervonden dat er vele waren die zeiden dat ze de Fiertel meedoen ... meededen, maar ze zaten de helft van de bane op de wagen. Potverdimme, bij mij is dat geen Fiertel meedoen, *eh*, nee dat, dat is ... maar iet dat gebeurde, dat ambetant was in dat moment, ik heb me dat tons gerappeleerd (1). In Rozenaak hadden we eerst en vooral wreed slechte banen; slechte, slechte, slechte banen, de Ommegankstraat, bijzonderlijk Rozenaak, Rozenaak, daar was 't slecht.

Dat was meest aan de Tribury.

Tribury.

En Rozenaak, nog ...

Van de kerk ...

Ja, naar het Sanatorium?

Ja, nee, nee, van ... van de kerk naar, naar de ding... naar 't Sint-Hermeszolder, *hé*, hadden we daar geweldig slechte baan, *hé*. En ik looptegen (2) daar altijd in 't sliet (?).

Nu is 't macadam.

Nu is 't macadam, maar tons hadden we "glaise" (6). En dat dat daar effenaf ... een ... een spel was, die paarden d'russen, die velo's (?) d'russen, tussen die voetgangers,

daar waren we geweldig geambeteerd, dat weet ik nog heel goed, omdat er daar zoveel reclamatie voren geweest is, *hé*.

- (1) Fiertel = de jaarlijkse ommeegang in Ronse met de relikwie van Sint-Hermes, die plaatsgrijpt de eerste zondag na Pinksteren. De precieze oorsprong van dit oeroude gebruik is niet bekend.
- (2) me = we
- (3) tons = dan, toen
- (4) zich rappeleren = zich herinneren
- (5) looptegen = liep
- (6) glaise = leem
- (7) velo = fiets

Sint-Kornelis-Horebeke

Ne keer een konijntje verbollen

Verteller: Jozef (°1902)

Opgenomen: 2 april 1969

Awel, 't zondags, ja, ze gingen zulder (1) naar de mis, nog meer of nu, *hé*, en de boeren-mensen gingen ne keer een boomke kaarten (2) achter de mis en tsachternoens (3) gingen zulder ne keer gaan wandelen dikwijls met de vrouwe en de jongens (4), en voort van de rest (5) ... ver en liepen zulder niet, *zè*.

En gingen ze zo bollen (6) of zo?

Ah, 't bolspel, dat bestond, wulder (7) hadden hier twee bolspelen (8), *zè*. En vanaf de mensen azo hulder werk gedaan was, maar van 't voornoens ook dikwijls, *zè*, maar toch niet te veel, dat was 't meest kaarten 't voornoens. Maar 't was amets (9) dat ze alle twee bezet waren, *zè*, en goed bezet.

En was dat buiten dat ze dat speelden?

We hadden enen binnen en we hadden enen buiten.

En hoe speelden ze dat? Hoe deden ze dat?

Dat was mee een stek (10), *hé*, al weerskanten mee een stek ... Dat waren houten bollen azo

van die grootte ... En, en ge had gij een opholdere ⁽¹⁾, nen opgaandere en ge had ne schutter ⁽²⁾, dat ze zeiden, *hé*. En als d'r enen d'r tegen lag en ze lag in de weg, hij moest ze ne frot ⁽³⁾ geven, *hé*. En ge had er die dat wreed goed kendegen ⁽⁴⁾. Ik was ook nog ne goeien amateur, *zè*, daaraf. En de jonge gastjes toen, van mijn jaren in dien tijd, azo zestien, zeventien jaar, de die, ze hielden albij ⁽⁵⁾ allemaal konijntjes voor hulder drinkgeld, dat ze zeiden, *hé*. En ze deden azo amets ne keer een konijntje verballen ⁽⁶⁾, onder ons groepke en dat was dan prijsbollinge voor een konijn, en dat was 't amusement, jong, dan. Maar nu hebben we hier nog een ander bolspel *hé*, dat is nu een heel ander systeem. Dat is nu met ijzeren bollen, dat is een gaabollinge nu, dat ze zeggen, Dat is op gaaien, op houten tappen met een stellinge azo, ze heten dat de sprangge. Kijk, 't heeft nu ... zaterdag geweest, *zè*, zaterdag was 't potjesbollinge ⁽⁷⁾.

Wat is dat?

Dat is ... we hebben hier een holderclub, *hé*, en ze zijn er met in de veertig in. Zo, ze moeten uitleggen alle jaren, ik en kan nu niet juist zeggen, dat is zeker vijfenzeventig frank, geloof ik. Daarvoor hebben ze ne souper en een potjesbollinge gratis en als het koningbollinge ⁽⁸⁾ is, dan krijgje de koning een zekere som, voor die mannen ne keer goed te trakteren, *hé*. Nu de laatste keer is het hier den baas zelf die hem koning geschoten heeft. En ik heb het twee keer geweest binst ⁽⁹⁾ mijnen tijd. Maar had ik gewild had, kost ⁽¹⁰⁾ ik meer, *zè*, maar ge moet iemand el ⁽¹¹⁾ ook laten leven, *hé*.

(1) zulder = zij

(2) een boomke kaarten = een partijtje kaarten

(3) tsachernoens = 's namiddags

(4) jongens = kinderen

(5) voort van de rest = voor het overige

(6) bollen = het krulbolspel spelen

(7) wulder = wij

(8) bolspelen = bolbanen

(9) amets = soms

(10) stek = houten paal die in de grond geslagen is aan weers-zijden van de bolbaan, en zo'n 15 cm hoven

de grond uitsteekt.. Het is de bedoeling om met de krulbol zo dicht mogelijk tegen het paaltje te bollen

(11) opholdere = speler die als eerste van zijn ploeg een krulbol naar de stek bolt

(12) schutter = speler die erom bekend staat dat hij een krulbol met grote kracht recht vooruit kan bollen, om andere krulbollen weg te 'schieten'

(13) een frot = een duw, tik

(14) wreed goed kendegen = heel goed kenden

(15) albij = bijna

(16) een konijntje verballen = spelen om een konijntje

(17) potjesbollinge = bolling met potten als prijzen

(18) koningsbollinge = wedstrijd om de beste speler, de 'koning', te kennen

(19) binst = tijdens

(20) kost = kon

(21) iemand el = iemand anders

Sint-Niklaas

Van spek gesproken en van patatten planten

Verteller: Augustinus (°1897)

Opgenomen: 24 maart 1965

Van spek gesproken en van patatten planten, ja. Dan was het schafttijd ⁽¹⁾, en ik herinner mij: zo gauw dat we konden, *hé*, - moeder, ja die maakte een grote kan koffie gereed en die wist hoeveel volk dat er op den hof, op den akker was. Van den hof af moest dat eten naar het veld gedragen worden, en dat was zo in een Lokerse korf, dat was ne wissen korf, maar d'r waren ook blekken ⁽²⁾ korven met een oor aan en met twee schelen ⁽³⁾, en dan al die boterhammen met spek daarin, *hé*, en met wat vet. En ja, d'r waren er dan die geen spek moesten ⁽⁴⁾, die moesten al een keer een eiken ⁽⁵⁾ hebben en wat weet ekik het al. En die zjatten ⁽⁶⁾, dat waren er met geen oorke aan, dat waren er azo ronde, lijk dat ze soms nu ergens nog, ik weet niet, waar dat ze soep verkopen in azo een huis. Enne, ik moet u zeggen, dat was dan toch aangenaam, als er azo veel volk op 't veld was, en d'r waren dan azo wat helpers, en d'r waren dan azo wat gelegenhedswerkers, *waar*. Ja, ziede, d'r was daar azo wat kluchten ⁽⁷⁾ en d'r werd daar wat aardigheid ⁽⁸⁾ verteld, en er werd al

eens gezongen. En ik herinner me ook nog dat er een paar akkers waren en die lagen tegen een bos, dat was ne sparrebos, en daar gingen we dan altijd in dienen bos zitten - zeker waar - om daar... op schafttijd, ja ze noemden dat schafttijd. D'r werd dan 's morgens bij de boeren eerst aan 't werk, *waar*. Ze begonnen om half zes, zes uren, want, ja, ...om goed zes uren, kwart na zes, was alleman van den hof naar 't werk, vroeg, 't was semets (*) nog donker, en dan hadden ze al patatten gegeten, *newaar*, met koffie, *newaar*. Dat waren meer gestampte patatten met veel melk in, verse melk van de koeien, *newaar*. En 't schafttijd was dan boterhammen met spek. 's Noenens (10) was dat pap en patatten en 't gebeurde op sommige dagen dat er wat bij was, dat weet ekik al. Ja, wij zijn wij in 't voorjaar, en de vasten die werd ook geëerbiedigd. Bij al dat spel kwam er dan nog bij als dat ge zozeged in dienen tijd dat er zo gespit werd, dat er veel arbeid was, dienen beer (11) dragen, *waar*, dat dan de vasten onderhouden werd. En dat er dan zeiden - 't is toch nogal erg - en als we dan de vastenbrief (12) hoorden aflezen, *newaar*, en dan zeiden ze ja, de boswachters die niet moeten doen, en die gendarmen, en wat weet ekik het al, ja, die mogen vlees eten, en wij die hier ons ziel afdraaien (13), wij mogen niet...

Sint-Pauwels

En dan op een mei-avond werd er een grote wagen gehaald

Verteller: Alois (°1905)

Opgenomen: 5 november 1965

Vroeger jaren als dat mei-avond was, dan was er hier altijd een knecht en een meid, *ewaar*. *Awel* ja, dan werd er in den achtermiddag vroeg uitgescheiden, 't was mei-avond. En dan werd er een meiboom geplant. Maar die planting van die meiboom, die voorbereiding daarvan dat was al van de zondags vóór mei-avond. 's Zondags voor mei-avond ging die voorbereiding al door, *ewaar*, en mijn vader ja, die woonde dicht tegen het dorp, op die grote boerderij daar, en dat was een groten boer en hij was met veel jongens (1) thuis en die woonde in een volkrijke gebuurte daar. En dan werd die, die spar zozeged, uit een groten bos gekozen, *hé*, en dan gingen ze naar dien bos die spar kiezen 's zondags tevoren, *hé*, en daar werden natuurlijk al wat pintjes bier op gepakt, *ewaar*. En dan op mei-avond werd er een grote wagen gehaald, een grote wagen met een koppel paarden aan *ewaar*, met veel volk op, *ewaar*, en die wagen versierd en daar een ton bier op. En die spar geveld en die daarop geladen en die gekroond en naar huis komen al zingend en al drinkend, zoveel dat het spel maar geven kost (2), *ewaar*. Dan werd die meiboom geplant, en dat was d'r recht voor een brouwerij, en recht voor een mulder, die molen die daar staat, *ewaar*, daar was dat die meiboom geplant werd, *ewaar*, en, *euh*, dan werd die brouwer, die rolde dan nog een keer een tontje bier over de straat, *ewaar*, en als alleman goed zat was, *ewaar*, hier en daar nog wat zat, zat drinken hier in de ... ergens in een gracht lagen ofwel liggen te slapen hier of daar, *awel* de *awel* de mei-avond was gepasseerd *waar*, *zè*.

(1) schafttijd = eetpauze

(2) blekken = van ontschorste wijnen

(3) scheel = deksel

(4) moesten = lusten

(5) eken = eitje

(6) zjatten = koppen

(7) kluchten = grappen

(8) aardigheid = (schuine) grappen

(9) semets = soms

(10) 's noenens = 's middags

(11) beer = gier, aal

(12) vastenbrief = bisschoppelijke brief met de aankondiging van de vasten

(13) ons ziel afdraaien = zeer hard moeten werken

(1) jongens = kinderen

(2) kost = kon

Temse

En dan moest er enen zwingelen en den anderen moest de molen trappen

*Verteller: Emile (geboortejaar onbekend)
Opgenomen: 18 september 1969*

Ja, vlas, in den tijd ⁽¹⁾, dat heb ik nog geweten, *zulle*. Ik heb zelf nog geholpen, *allez*, aan dat vlas, *hé*. Als dat bekwaam ⁽²⁾ was, werd dat gesleten ⁽³⁾ op boten ⁽⁴⁾ en dan moest dat op de kar geladen worden en dan moest dat in ne put gevoerd worden voor te roten ⁽⁵⁾. Enne, dat was, dat moest, dat stond in't water, *ewaar*, tot onder uw armen, gelijk of... als er veel water was, stond het hoog en als 't... Dat waren azo allemaal putten, *hé*, in wijken ⁽⁶⁾ zo. *hé*. En dan moest ge dat vlas d'r allemaal

intassen ⁽⁷⁾ en dan moest ge d'r more ⁽⁸⁾ op scheppen en dat moest dan azo een drie weken ... Als 't bijkan ⁽⁹⁾ rot was moet ik zeggen, *hé*, dan moest dat eruit. Vaneigen ⁽¹⁰⁾, dat riekt geweldig en dat moest dan allemaal opengeleid werden voor te laven ⁽¹¹⁾, azo veertien dagen, dat is volgens 't weer, *hé*. En dan werd dat op wissen gebonden, *hé*, en dan was dat gereed voor te zwingelen ⁽¹²⁾. Als dat droog was, dan kost ⁽¹³⁾ ge dat... In de winter werd dat hier allemaal gezwingeld. Enne, dat zwingelen, ja, vroeger was dat met nen trapmolen ⁽¹⁴⁾. Ik heb azo ook nog enen geweten, *allez*, zo enen gezien met nen trapmolen. En dan moest er enen zwingelen en den anderen moest de molen trappen. Maar, dat is ... d'r-achter is dat dan met de manège ⁽¹⁵⁾ gegaan, met 't paard. En dan stond, dan moest dat paard daar heel den dag dat toerke doen aan

Vlaskeerders in Belsele (± 1930)

(KBBOV-Fototheek: Verzameling Trefois, Vakgroep Vergelijkende Cultuurwetenschappen RUG)

de manège en dat was nog zo plezierig niet voor dat paard, *zulle*. Want ... En ge moest er altijd achterlopen. En dan werd dat vlas, dat werd dan ook al ... dat moest geboekt ⁽¹⁶⁾ worden, *ewaar*. Maar vroeger boekten ze dat nog met den hamer, met de hand, met nen houten hamer op den dorsvloer. Maar 't is enen ..., die ijzeren rollen ⁽¹⁷⁾ zijn opgekomen *ewaar*, en dan moest dat vlas daardoor, *hé*, dat de lemen ⁽¹⁸⁾ daar zo wat los in hangen, *hé*. En dan koste dat zwingelen, *hé*. Eerst moest ge dat azo een beetje in 't traag doen, en d'rachter kwam er enen en die maakte schoon. En dan werd dat door een hekel ⁽¹⁹⁾ geslagen en dan werd dat op poppen ⁽²⁰⁾ gedaan, *hé*.

- (1) in den tijd = vroeger
- (2) bekwaam = volgroeid
- (3) gesleten = uitgetrokken
- (4) boten = bundels ruw vlas, gereed om geroot te worden
- (5) roten = bewerking waarbij vlasbundels in water worden geplaatst om de vezels van de houtige stengels te doen loskomen.
- (6) wijk = geheel van rootbakken
- (7) intassen = instapelen
- (8) more = modder
- (9) bijkan = bijna
- (10) vaneigen = natuurlijk
- (11) laven = vochtig laten worden (door dauw en regen)
- (12) zwingelen = bewerking waarbij de houtdeeltjes uit de vlasvezels verwijderd worden door erop te slaan met een soort van houten messen
- (13) kost = kon
- (14) trapmolen = met de voet aangedreven molen met ronddraaiende houten zwaarden (mesachtige planken)
- (15) manège = rosmolen, raderwerk dat door een rondgaand paard wordt aangedreven en (hier) een zwingelmolen aandrijft
- (16) boken = de gerote, gedroogde en verwerde vlasstengels slaan met een hamer met gebogen steel, waarvan de platte houten blok geribbeld was, met de bedoeling het vlas te "braken", d.i. de vlasstengels knetzen, zodat het houtige gedeelte van de stengels in stukjes breekt
- (17) ijzeren rollen = toestel waarmee het vlas werd gebrakt
- (18) lemen = houtige stukjes die na het braken van het vlas overblijven
- (19) hekel = toestel met een reeks lange pinnen waar het vlas doorgeslagen werd om het te 'kammen'
- (20) poppen = bovenaan geknoopte strengen gezwindgeld vlas

Wetteren 1

Aimé, den beenhouwer deed daar zijn valies open

Vertelster: onbekend

Opgenomen: 1 december 1968

*Ah ja, ze zeiden daar al dat de vrouwen aan de grens moesten weerkeren. Ik zei in mijn eigen: "Ik sta 'kik hier, zo ver, met diene velo ⁽¹⁾". *Allez*, 't was daar tonsen ⁽²⁾ een madam die zei: "Ah, maar dat is allemaal geen waar, ze laten zulder ⁽³⁾ de grenzen open en ze mogen zulder daar allemaal passeren: vrouwen, mans, kinders; ze trekken zulder hulder ⁽⁴⁾ dat allemaal niet aan." *Allez*, daarmee had ik weer courage ⁽⁵⁾. Ja, de velo's weer buitengehaald, we trokken we op, we kwamen ginder, ik geloof dat dat langs de kanten van leperen al zal geweest hebben, peins ekik. 'k En kan dat niet goed niet meer zeggen, wat stad dat dat was. En wuir ⁽⁶⁾ komen ginder azo aan een café, waar dat de paraplu's azo buitenstonden mee de tafelkes en die radio stond hij ginder azo muziek te spelen. *Allez*, dat was daar juist kermis ⁽⁷⁾. Maar ge moet niet vragen hoe dat we-wuir daar verschoten ⁽⁸⁾; we zagen wij daar heel ons gebuurte bijkan ⁽⁹⁾, Alois Vermeulen, den bakker, Adrienne Poep haren Aimé, 'i schoon Mieke hare Flore. *Allez*, dat was daar den enen achter den andere uit de gebuurte. Ik zegge: "Ge zijt gulder pertang ⁽¹⁰⁾ allemaal van de burgerwacht, hebt ge hulder burgers ook al in plan gelaten ⁽¹¹⁾?" *Allez*, dat was daar precies kermis. Aimé, den beenhouwer, deed daar zijn valies open. Wel, wel, wel, wat dat er daar allemaal in lag: rauwe hepse, gezoden ⁽¹²⁾ hepse, bloende ⁽¹³⁾, cervela ... Hij zei: "Pak maar aan, ge kunt het maar opeten, ge kunt het maar hebben." Die mannen paktegen dat op ⁽¹⁴⁾ ... op een kermis. Die vlucht dat was helemaal vergeten. *Allez*, wuir moesten-me daar lachen, lachen. Wuir peinsden me-wij op geen gevaar niet meer. *Allez*, ja, voortgetrokken, mekaar de hand gegeven.*

"Langs waar gade-guir⁽¹⁾?" "Ah, wuir gaan-me al hier" "En guir, langs waar gade-guir?" "Ah, wuir gaan langs de kanten van Menen, we gaan wij daar proberen of dat we binnen-geraken..."

- (1) velo = fiets
- (2) tonsen = dan, toen
- (3) zulder = zij
- (4) ze trekken zulder hulder = ze trekken zich
- (5) courage = moed
- (6) wuir = wij
- (7) dat was daar juist kermis = het was alsof het daar kermis was
- (8) verschoten = opkeken, schrokken
- (9) bijkan = bijna
- (10) pertang = nochtans
- (11) in plan laten = in de steek laten
- (12) gezoden = gekookt
- (13) bloende = vierkante salami van paardenvlees
- (14) paktegen dat op = namen het op als
- (15) langs waar gade-guir? = waarlangs gaan jullie?

Wetteren 2

We trokken we daar in een huizeke binnen

Vertelster: onbekend

Opgenomen: 1 december 1968

Mulle die trok met ons azo naast wegelkes⁽¹⁾ en meersen⁽²⁾, en tonsen⁽³⁾, die heftege⁽⁴⁾ daar azo de piekdraad⁽⁵⁾ op. "Kruipt hier maar door", zei hij, we kropen wij daar door, de velo⁽⁶⁾ over den draad gezet, de pakken over den draad gezet. "Ge zijt gulder⁽⁷⁾ hier nu in Frankrijk", zei hij, ... Ik zeg: "Zijn we-wulder⁽⁸⁾ hier nu vrij?" "Gaan ze-zulder⁽⁹⁾ hier nu aan ons niet meer kunnen?" "Ah, ge zijt gulder in Frankrijk... Ge was gulder⁽¹⁰⁾ toch van zin van naar Frankrijk te gaan". "Allez, we was we-wij in Frankrijk", dat was natuurlijk in Noord-Frankrijk. Wij reden we-wij maar, dat was met de noen⁽¹¹⁾ dat we vertrokken zijn, en als dat zo rond een uur of 7 's avonds was: we hadden wij altijd maar gereden. Dat was azo en côté⁽¹²⁾ lijk van van de koolmijnen, ne helen anderen côté gelijk dat dat bij ons in Wetteren was, en dat lag daar

vol met Engelsmans. *Allez*, we zouden wij willen afstappen hebben, voor ewat⁽¹³⁾ ons eten t' hoop te slaan⁽¹⁴⁾, en ook voor te rusten en te slapen, *hé*. Marcel, met zijn Engelse taal, die sprak daar een overheid⁽¹⁵⁾ aan, en hij vrieg, hoe dat dat scheedtege⁽¹⁶⁾, of dat we-wulder daar aan logement zouden geraakt hebben. En dienen overheid zei tegen hem: "t En is hier niemand niet meer, al die hier woont, is geëvacueerd, alleman is hier weg, en ga gulder binnen waar dat gulder kunt, ge moogt gulder". *Euh, allez*, we trokken we daar in een huizeke binnen. Dat was azo een afgezonderd klein huizeke. We waren wij daar niet voor voor daar mensen hun deur in te stampen azo, in die huizen, en daar in dat huizeke stond er een oud vrouwke. En Marcel, die de Franse taal ook kent en Maurice - wij waren wij vaneigen⁽¹⁷⁾ blij dat we bij hen waren, wij kosten geen noot Frans, we zouden natuurlijk zonder hulder niet vertrokken hebben. *Wulder* hebben ons betrouwd dat ze-zulder de taal konden, en we waren wij blij dat we mee hulder moesten⁽¹⁸⁾ meegaan. *Allez*, dat vrouwke aangesproken, *ah*, dienen Engelsman, die ging met ons bij dat vrouwke. Enne, ja, wij mochten wij daar blijven. En dat mens, die maaktege zelve rommeling⁽¹⁹⁾ voor te vertrekken. Ik zei in mijn eigen: "Wat is dat nu? De-die gaat haar huizeke verlaten, en laat ons hier binnen", en dat was azo een huizeke, witgekalkt, azo, met drie zullekes⁽²⁰⁾ omhoog. Daarachter stond er een klein stalleke, zagen we, en wij kwamen daar binnen, en dat waren azo twee plaatskes, en ze zettege algauw foto's op haar kaskes, dat was azo een commodekaskes, en dat was ne foto precies van een matroos, en ze zei dat dat van haar zoon was, die ook soldaat was. Ze vertrokt, *allez*, ze vertrokt zij, en wij waren wij daar heer en meester in dat huis...

- (1) wegelkes = weggetjes, paadjes
- (2) meersen = weilanden
- (3) tonsen = toen
- (4) heftege = tilde
- (5) piekdraad = prikkeldraad
- (6) velo = fiets
- (7) ge zijt gulder = jullie zijn

- (8) we-wulder = wij
 (9) ze-zulder = zij
 (10) ge was gulder = jullie waren
 (11) met de noen = 's middags
 (12) cōté = streek
 (13) ewat = een beetje
 (14) ons eten ' hoop te slaan = ons voedsel bij elkaar te leggen
 (15) overheid = persoon met een officiële functie, overste
 (16) hoe dat dat scheidtege = hoe de zaken stonden
 (17) vaneigen = vanzelfsprekend
 (18) moesten = mochten
 (19) maaktege zelve rommeling voor te vertrekken = maakte zelf aanstalten om te vertrekken
 (20) zullekes = drempels, trapjes

Zottegem

Dienen Duits stak zijn arms omhoog. "Sabotage", zei hij

Verteller: Georges (°1910)

Opgenomen: 24 oktober 1964

Ach ja, den beiaard is ook iets. Dat was zo een oude traditie, hier in Zottegem, den beiaard. Ja, dat was hulderen (1) beiaard, zè. En den dijsendag (2), op de markt dus, op de marktdag, die..., ten elf uren was dat iedere keer beiaardconcert voor een half uur of een uur somwijlen (3) wel. Ze hebben nog veel spel van gemaakt (4), van den beiaard. Natuurlijk, en nu zijn ze daar pront (5) op geweest dat ze dat weer kunnen herstellen hebben. Hij was eerst, met de toestand van den oorlog die nu gepasseerd is ... Ik rappeleer mij (6) nog heel goed: op ne zekere moment, die was d'r hier ne feldwebel (7), nen Duitse feldwebel en hij kwam aan mij vragen waar... voor slaping te hebben (8). En

ik zeg tegen hem, ik zeg: "Ja", 'k zeg, "Ge zult er bij mij moeilijk kunnen aan geraken, ge zoudt gij daarvoor moeten de politiecommissaris hebben". En terbinst (9) dat ik dat zei, met ene keer (10), een lawijt (11) zonder einde, hé, van de ding, van den beiaard. Dat was de wekking (12), die op den beiaard stond, van de horloge. En dat was met gewichten en dat gewicht was afgeschoten en dat was kort voordat ze half kwart, uur, half kwart over het uur en enzovoorts ...

Ja ja.

En heel die rommeling (13) ... zo met een keer af. *Oh*, dat was iets. En dienen Duits stak zijn arms omhoog. "Sabotage", zei hij...

Nu hebben we 'm toch weer, hé.

Ja, hé, 't is nu vermeerderd, 't is verbeterd ook. Vroeger mankeerden ze nog veel tonen en... Maar Staf Nees heeft hier ne keer geweest, den beiaardier van Mechelen, en die heeft dat ne keer gezegd dat dat moest veranderd worden, dat er daar moesten verscheidene klokken bijkomen en vernieuwd worden.

- (1) hulderen = hun
 (2) dijsendag = dinsdag
 (3) somwijlen = soms
 (4) veel spel van gemaakt = veel drukte om gemaakt
 (5) pront = trots
 (6) ik rappeleer mij = ik herinner mij
 (7) feldwebel = oppervachtmeester
 (8) voor:slaping te hebben = om een slaappleats te hebben
 (9) terbinst = terwyl
 (10) met ene keer = plots
 (11) lawijt = lawaai
 (12) wekking = tijdmechanisme
 (13) rommeling = tumult